

IJM

VOCI PENTRU DREPTATE

Consolidarea răspunsului proactiv al justiției
penale la traficul de persoane din România

ANA, Victor, DANIELA, IONUȚ, SILVIA,
MIHAELA, PETRU, ALEXANDRA, Florin,
MARIA, IONELA, RODICA, NICOLAE, FLORENTINA,
ELENA, ADRIAN, CRISTINA, Denisa, EMIL,
DIANA, ANA, MARIAN, ANDREEA, VASILE, ALINA,
CRISTI, Ana-Maria, ROXANA, LUIZA,
MARIANA, SORIN, LAURENȚIU, COSMINA, OANA,
RADU, ADRIANA, Constantin, ANA, Victor,
DANIELA, IONUȚ, SILVIA, MIHAELA, PETRU,
ALEXANDRA, Florin, MARIA, IONELA, RODICA,
NICOLAE, FLORENTINA, ELENA, ADRIAN,
CRISTINA, Denisa, EMIL, DIANA, ANA, MARIAN,
ANDREEA, VASILE, ALINA, CRISTI, Ana-Maria,
ROXANA, LUIZA, MARIANA, SORIN,
LAURENȚIU, COSMINA, OANA, RADU,
ADRIANA, Constantin

Acest raport și toate eforturile International Justice Mission din cadrul Programului European de Combatere a Traficului de Persoane sunt dedicate victimelor traficului de persoane și luptei pentru justiție. O parte din aceste victime sunt asistate de International Justice Mission. Altele sunt sprijinite de alte ONG-uri și instituții. Dar mult prea multe victime sunt încă în exploatare, traficate și au nevoie să fie ajutate, să-și recapete viața în siguranță și libertate.

UNTIL ALL ARE FREE.

4	Cuvânt înainte
8	Executive Summary
12	Traficul de persoane în România - scurtă analiză statistică
16	Legislația privind traficul de persoane în România
22	Rezultatele proiectului „Consolidarea răspunsului proactiv al justiției penale la traficul de persoane din România”
26	Studii de caz
34	Modele de bună practică ale programului în rezolvarea cazurilor de trafic de persoane
44	Recomandări

CUVÂNT ÎNAINTE

ROMANIA
JUDECATORIA
SECTIUNII 5
BUCHURESTI

ROMANIA
CURTEA DE APEL
BUCHURESTI

Traficul de persoane este un tip de infracțiune care afectează milioane de oameni la nivel global. Este o formă de criminalitate deosebit de gravă, un atac asupra demnității umane, cu un imens impact social, ce provoacă multă suferință și încalcă unul dintre drepturile fundamentale ale omului: libertatea. Este a doua cea mai profitabilă infracțiune după traficul de droguri și transformă oamenii într-o marfă. Traficanții folosesc metode din ce în ce mai sofisticate, s-au digitalizat și au infiltrat structurile legale de business din societatea noastră. Va fi nevoie de un efort susținut și coordonat pentru a altera dinamicile îngrijorătoare care ne arată că traficul de persoane crește la nivel global și în Europa. Cu toate acestea, atunci când instituții, guverne și societatea civilă lucrează împreună, pot schimba lucrurile. Există speranță!

Un procent mare al victimelor traficului de persoane din Uniunea Europeană

(UE) și Marea Britanie sunt cetățeni din Europa de Est: România, Bulgaria, Polonia și Ungaria. Astfel, este necesar un răspuns regional pentru această problemă. Asigurarea tragerii la răspundere pentru infractori, dar și confiscarea profitului, a averii dobândite ilegal, din exploatarea altor oameni, sunt esențiale pentru oprirea acestui fenomen. O abordare centrată pe victimă, cu intervenții ce iau în considerare efectul traumei asupra victimelor este obligatorie pentru a asigura protecția acestora, serviciile esențiale de care au nevoie și rezultate de combatere mai bune în lupta împotriva traficului de persoane. Cooperarea transnațională și oferirea unui continuum de asistență și sprijin victimelor sunt componente cheie pentru a opri traficul de persoane.

Traficul de persoane prosperă pe baza unui model de business. La fel ca orice afacere, profitul depinde de o analiză cost-beneficiu. Atunci când există marje de profit mari ce implică un risc redus, fenomenul traficului de persoane crește. Trebuie să înțelegem temeinic acest model de afacere pentru a schimba ecuația cost-beneficiu. Până nu ajungem la această înțelegere, puține lucruri se vor schimba. Dacă riscurile devin prea mari și marja de profit dispare, puțini sau poate chiar nimeni nu va mai continua.

Dacă traficanții se confruntă cu un risc mare de a fi arestați, condamnați și de a le fi confiscați banii, nu vor mai urmări un demers atât de păgubos. Ecuația de risc este simplă: când există un răspuns consistent și invariabil al sistemului de justiție, infracțiunea dispare. Dar trebuie să accentuez că în centrul unei astfel de abordări, care s-a dovedit de succes, trebuie să fie victimele, supraviețuitoarii și supraviețuitoarele acestei infracțiuni. IJM a fost martor de nenumărate ori cum victimele, atunci când sunt asistate corespunzător și se simt sprijinite, onorate și protejate, caută curajoase dreptatea.

International Justice Mission a văzut că această abordare funcționează. Pe plan global, toate programele finalizate ne-au arătat că schimbări profunde sunt posibile, prin scăderi ale prevalenței de infracțiuni cuprinse între 50% și 88%, confirmate de studii independente de măsurare realizate la începutul programelor și mai apoi replicate după finalizarea acestora. Am văzut cum eficiența crescută în sistemul de justiție, inclusiv prin servicii sociale și legale și parteneriate robuste între organele de urmărire penală și societatea civilă pot produce schimbări majore.

Una dintre cele mai mari provocări identificate de International Justice Mission în Uniunea Europeană este creșterea aspectului transfrontalier al traficului de persoane. Traficul de persoane nu are granițe, pentru că nici traficanții nu au granițe. Ultimele rapoarte Europol indică tendința crescândă și invariabilă a grupurilor de criminalitate organizată de a traversa granițele și de a folosi asta în avantajul lor. Victimele sunt recrutate într-o țară și sunt exploatate în alta. Jurisdicțiile diferite, instrumentele legale complexe și modele de practică depășite îngreunează succesul investigațiilor și traficanții știu cum să exploateze și aceste lucruri. Eforturile noastre colective și inovative nu au ținut pasul cu aceste schimbări. Ne lipsesc coordonarea, colaborarea și cel mai important, deseori eșuăm să oferim continuum transnațional de asistență și sprijin pentru supraviețuitori. Fără această componentă, investiția sistemului de justiție va avea un impact limitat. Cooperarea și coordonarea transfrontalieră trebuie să fie adaptate, precum și alocările financiare pe teritoriul Uniunii Europene. Din nou, cheia combaterii criminalității transfrontaliere este întărirea colaborării dintre sistemul de justiție și societatea civilă. A doua cheie este asigurarea unui continuum transnațional de asistență și sprijin pentru victime. Credem că dacă

aceste două componente sunt implementate adecvat și consistent vor duce la scăderi drastice ale prevalenței traficului de persoane, similare cu cele menționate mai sus, și în Europa. International Justice Mission se angajează să colaboreze cu cei dornici să facă din asta o realitate.

International Justice Mission a lucrat în parteneriat cu Guvernul României și societatea civilă în implementarea proiectului **„Consolidarea răspunsului proactiv al justiției penale la traficul de persoane din România”**, finanțat de Departamentul de Stat al Statelor Unite, Oficiul pentru Monitorizarea și Combaterea Traficului de Persoane. Proiectul a sprijinit Guvernul României în eforturile sale de a răspunde la problematica traficului de persoane. La finalul acestui proiect, demarat în septembrie 2020 și care se încheie în octombrie 2024, International Justice Mission a elaborat o serie de recomandări prezentate în acest raport, pentru a identifica zonele următoarei etape de colaborare cu Guvernul României, partenerii instituționali și parteneri din societatea civilă din Europa. Pe parcursul proiectului, monitorizarea, evaluarea și învățarea au reprezentat arii esențiale, fapt ce ne-a permis formularea unui set solid și bine documentat de recomandări, ancorate în cazuistica întâlnită în cei patru ani ai proiectului.

Am fost încurajați de colaborarea cu Guvernul României și partenerii instituționali cheie din proiect. International Justice Mission își dorește să continue să investească în oameni în România și în instituțiile ce pot aduce protecție pentru mii de oameni în generațiile următoare. Acest document este rezultatul unui parteneriat de succes și arată ce este posibil atunci când statul și societatea civilă lucrează împreună într-un mod constructiv.

Îmi exprim mulțumirea față de Departamentul de Stat al Statelor Unite, Oficiul

„Când există un răspuns consistent și eficient al sistemului de justiție, infracțiunea dispare. Dar, în centrul unei astfel de abordări, trebuie să fie victimele, supraviețuitorii și supraviețuitoarele.”

pentru Monitorizarea și Combaterea Traficului de Persoane și Ambasada Statelor Unite ale Americii la București pentru parteneriatul și sprijinul din proiectul **„Consolidarea răspunsului proactiv al justiției penale la traficul de persoane din România”**. Mulțumim, de asemenea, partenerilor noștri instituționali din proiect: Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (DIICOT), Direcția de Combatere a Criminalității Organizate din cadrul Poliției Române (DCCO), Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane (Av NITP). Mulțumim partenerilor din Guvernul României care au susținut demersurile de îmbunătățire a răspunsului României la problema traficului de persoane, și partenerilor din societatea civilă pentru efortul constant depus în

slujba victimelor și pentru expertiza lor deosebit de valoroasă. Mulțumim Cabinetului Prim Ministrului pentru buna cooperare și susținere de care a dat dovadă în ultimii ani, și Comisiei speciale comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru combaterea traficului de persoane pentru buna colaborare și inițiativele legislative menite să descurajeze fenomenul infracțional al traficului de persoane. În cele din urmă, vreau să mulțumesc echipei Internațional Justice Mission pentru dedicarea lor și modul în care au făcut din acest proiect un succes.

Vă încurajez să căutați mai multe despre munca IJM, despre cum este posibil ca o investiție sustenabilă în guverne și societatea civilă să producă rezultate pe www.ijm.org

*Cu deosebită considerație,
Shawn Kohl*

*Director, Programul European Anti-Trafic
International Justice Mission*

JUDECATOR

PRESEDINTE

JUDECATOR

I. EXECUTIVE SUMMARY

International Justice Mission (IJM) este o organizație internațională non-guvernamentală, non-profit, a cărei misiune este de a sprijini și proteja persoanele vulnerabile împotriva traficului de persoane și violenței. IJM colaborează cu autoritățile locale prin cele 31 de birouri operaționale din 16 țări pentru a combate sclavia, violența împotriva femeilor și copiilor și abuzul de putere al poliției. IJM susține prin acțiunile sale reintegrarea victimelor, tragerea la răspundere a făptuitorilor și consolidarea sistemelor de justiție.

În 2019, International Justice Mission și-a început activitatea în Europa de Est prin lansarea, în România, a programului de combatere a traficului de persoane transfrontalier către Europa de Vest.

IJM colaborează cu Direcția de Investigare a Infrațiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (DIICOT), Direcția de Combatere a Criminalității Organizate din cadrul Poliției Române (DCCO) și cu Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane (ANITP) pentru a implementa programul „Consolidarea răspunsului proactiv al justiției penale la traficul de persoane din România”, finanțat de Departamentul de Stat al Statelor Unite, Oficiul pentru Combaterea Traficului de Persoane, ce are ca scop sprijinirea Guvernului României în eforturile sale de a răspunde la problematica traficului de persoane din România.

În 2022, imediat după începerea războiului din Ucraina, International Justice Mission a dezvoltat un program dedicat refugiaților ucraineni.

IJM, alături de partenerii instituționali și din societatea civilă, furnizează ajutor umanitar, servicii legale și alte tipuri de asistență pentru a combate riscurile traficului de persoane în rândul refugiaților ucraineni.

România este una dintre principalele țări sursă ale victimelor traficului de persoane din Uniunea Europeană. Un număr important de victime sunt exploatate în afara granițelor României, fiind alimentat de profiturile mai mari ce pot fi obținute în vestul Europei prin exploatarea și vânzarea oamenilor. Grupurile infracționale organizate profită de dificultățile reprezentate de cooperarea transnațională și legislațiile diferitelor țări în care operează pentru a evita tragerea la răspundere. Deseori, victimele nu sunt asistate atât în țara de destinație cât și în cea de proveniență atunci când se întorc, lucru ce duce la rezultate parțiale sau la o lipsă de rezultate în activitatea de combatere.

România are un număr semnificativ de condamnări pentru traficul de persoane iar eforturile sale de a îmbunătăți sistemul de justiție și asistarea victimelor a fost îmbunătățit în ultimii ani. Cu toate acestea, există mai multe zone unde România poate face progrese prin adoptarea la o scară mai largă a unor modele de bună practică folosite internațional, prin eforturi de consolidare a legislației în domeniu și prin măsuri administrative.

Cadrul legislativ referitor la dreptul material, substanțial, precum și cel privind activitatea organelor judiciare a fost modificat succesiv în ultimii ani, într-un efort continuu de adaptare la nevoile interne,

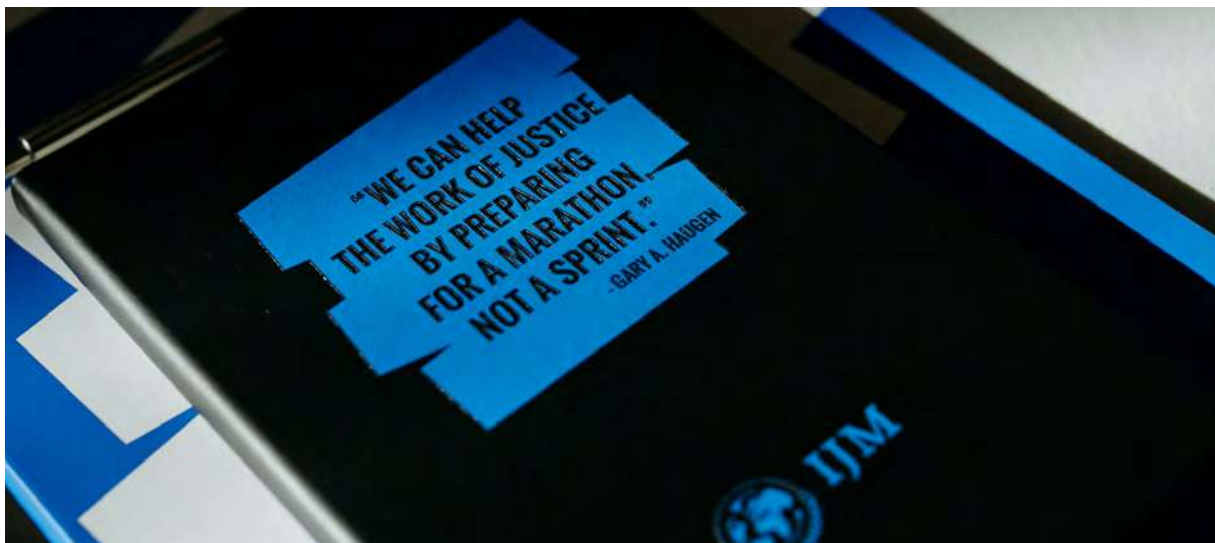
dar și la cele semnalate în plan european și internațional. Modificările legislative nu au fost, însă, efectuate în mod coroborat prin raportare la problematica traficului de persoane, ci, mai degrabă, punctual și necorelat. Așa se face că unele norme, fie nu au suferit nicio modificare de mult timp, fie nu au vizat problematica traficului de persoane (de exemplu, cele privind victimele), iar altele s-au adoptat fără a fi neapărat corelate între ele sau fără a aborda tot spectrul problematicii (de exemplu, s-au făcut modificări la traficul de minori, nu și la traficul de persoane).

Existența, în acest moment, a unui demers complex și dedicat, în special la nivelul Uniunii Europene, acestui fenomen, prin strategia adoptată, dar și prin viitoarea directivă europeană, respectiv propunerea de Directivă de modificare a Directivei 2011/36/UE privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia, oferă oportunități legiuitorului român să analizeze toate reglementările relevante și să efectueze o intervenție legislativă holistică și consolidată. Astfel, în procesul de transpunere a noii directive, dar și reflectând numeroase semnalări efectuate din partea organelor judiciare, profesioniștilor care contribuie la actul de justiție, ONG-urilor de profil, la nivel național, respectiv structurilor

de evaluare internațională (TIP; COE), se poate efectua o analiză largă a tuturor normelor relevante, a modului în care acestea se corelează, a necesității de a impune schimbări în sistem prin intervenții legislative, și a se proceda în consecință.

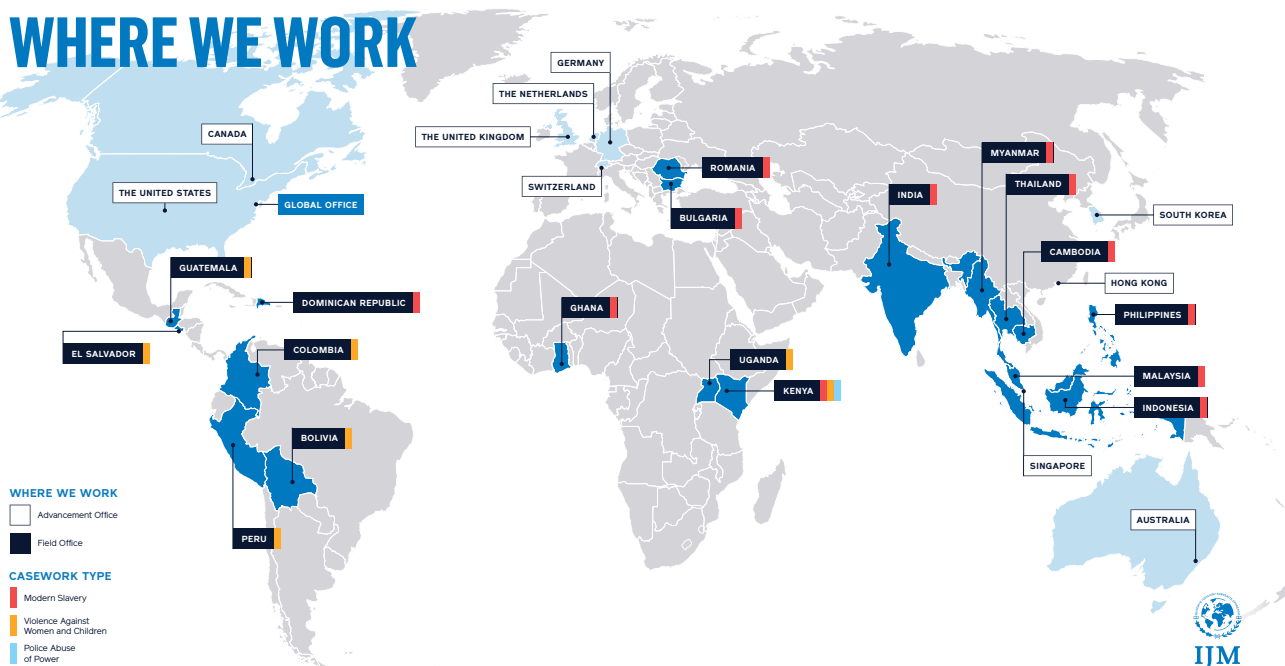
Perioada următoare, mai ales în contextul noii strategii naționale a României de combatere a traficului de persoane pentru perioada 2024-2028, constituie o bună oportunitate pentru autorități să revizuiască, la modul comprehensiv, legislația relevantă în domeniul prevenirii și combaterii traficului de persoane. Statul român este într-un punct în care a acumulat experiență, are implementate mecanisme specifice (DIICOT, ANITP), va avea o modificare importantă legislativă la nivel european de implementat – proiectul de directivă. Aceste demersuri vor beneficia, totodată, de o implicare și mai puternică a puterii legiuitoare, având în vedere constituirea Comisiei speciale comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru combaterea traficului de persoane.

Prezentul raport detaliază o serie de perspective documentate din cauzistica și activitatea International Justice Mission în România în ultimii patru ani, propunând demersuri de îmbunătățiri legislative și recomandări cu privire la:

- Încadrarea unor fapte la traficul de persoane (art. 210 CP) versus proxenetism (art. 213 CP);
- Problema limitelor de pedeapsă;
- Excluderea posibilității dispunerii suspendării executării pedepsei sub supraveghere;
- Problema aplicării corespunzătoare a normelor din Codul penal privind audierea victimelor;
- Eficientizarea procedurii de cameră preliminară;
- Comunicarea rechizitoriului către victime;
- Accelerarea procedurilor și scăderea duratei medii de judecare a cauzelor;
- Informarea victimelor cu privire la punerea în libertate a inculpatului sau condamnatului;
- Îmbunătățirea asistenței juridice oferite victimelor pe durata procesului penal;
- Proceduri de citare. Anonimizarea informațiilor;
- Asigurarea unei resurse umane adecvate în combaterea traficului de persoane și asistarea victimelor;
- Asigurarea unui nivel suficient de pregătire profesională dar și consiliere psihologică pentru personalul expus traumei secundare;
- Consolidarea serviciilor specializate pentru victime;
- Consolidarea eforturilor de confiscare și indisponibilizare a veniturilor și bunurilor obținute ilegal;
- Îmbunătățirea colectării de date și agregarea lor pentru analize statistice îmbunătățite.

WHERE WE WORK

II. TRAFICUL DE PERSOANE ÎN ROMÂNIA

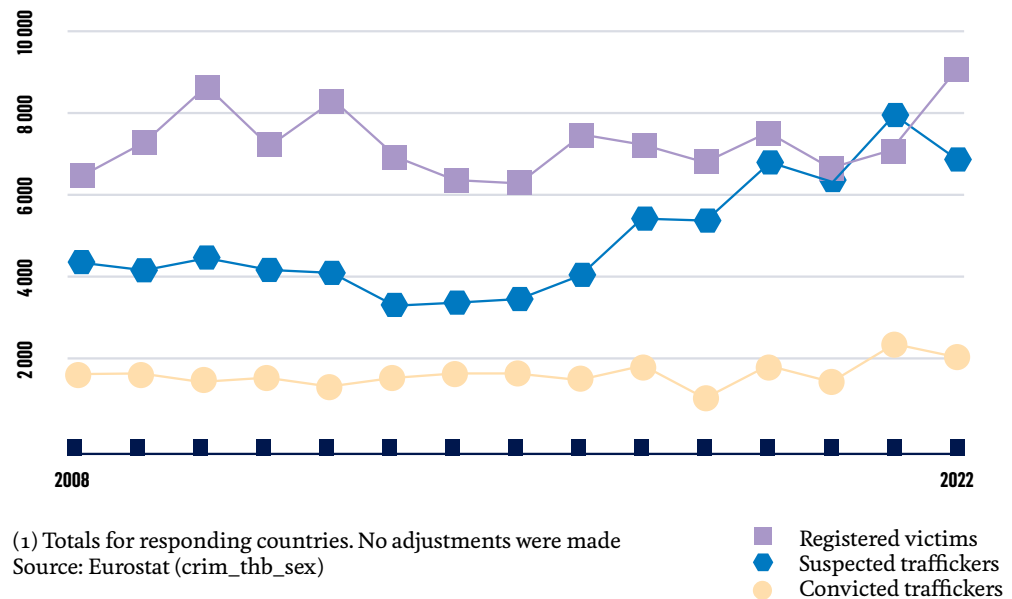
*Fotografie din baza de imagini IJM.
Imagine cu actori.*

Traficul de persoane este o infracțiune răspândită în toate colțurile lumii, ce îi privează pe oameni de demnitatea, libertatea și drepturile lor fundamentale. Conform unui raport¹ al Organizației Internaționale a Muncii (International Labour Organization - ILO) publicat în septembrie 2022, aproximativ 50 de milioane de oameni se află în situații de sclavie la nivel global. Mai mult, estimarea arată o creștere semnificativă a numărului de victime în ultimii zece ani. Pandemia Covid 19, proliferarea tehnologiei și contextul geo-politic volatil au adus numeroase persoane într-o situație vulnerabilă, acești factori contribuind la creșterea riscului de traficare. Un raport UNODC² publicat în 2022, arată că recentele evenimente la nivel global au dus la schimbări dramatice și tendințe accelerate în ceea ce privește problematica

traficului de persoane. Printre concluziile raportului se numără schimbări ale profilului victimelor, scăderi ale cazurilor transfrontaliere identificate și o impunitate crescută în țările sursă, ceea ce duce la o creștere a exploatarei, și o diversificare a țărilor de destinație. Raportul remarcă și vulnerabilitatea crescută a multor populații cauzată de război și conflicte armate, precum și grupări criminale organizate mai violente ce exploatează oamenii pe perioade mai lungi de timp.

În ceea ce privește Uniunea Europeană, conform Eurostat³ anul 2022 a dus la un număr record de victime identificate. Dacă în perioada 2013-2021, numărul victimelor identificate anual se situa între 6.000 și 8.000, în anul 2022 au fost identificate peste 10.000 de victime în Uniunea Europeană.

Persons involved in trafficking in human beings by legal status(1) (number of persons, EU, 2008-2022)

1 "Global Estimates of Modern Slavery: Forced Labour and Forced Marriage," September 12, 2022, https://www.ilo.org/global/topics/forced-labour/publications/WCMS_854733/lang-en/index.htm.
 2 "Global Report on Trafficking in Persons 2022" United Nations : Office on Drugs and Crime, n.d. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2022/GLOTIP_2022_web.pdf
 3 „Eurostat - Trafficking in human beings statistics” https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Trafficking_in_human_beings_statistics&stable=1#Number_of_registered_victims_and_of_suspected_and_convicted_traffickers

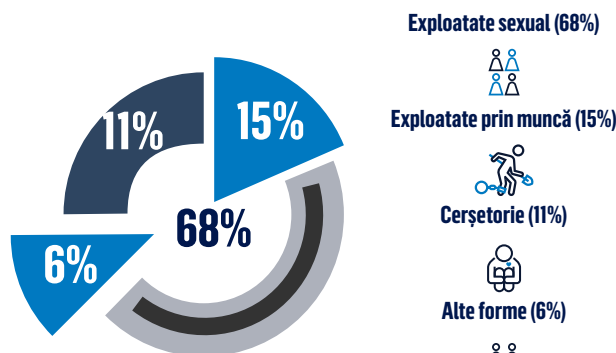
În România, Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane (ANITP) raportează⁴ o relativă scădere a numărului de victime pe ultimii zece ani, cu un număr de 500 de victime identificate în 2022. Din numărul total de victime un procent de 42% dintre acestea au fost exploatare în afara țării în 2022.

Un aspect de menționat este discrepanța dintre cifrele ANITP și cele Eurostat, care raportează un număr de 900 de români identificați în 2022 în Uniunea Europeană⁵. Această discrepanță se poate datora, pe de o parte, metodologiei diferite de colectare a datelor a Eurostat, însă faptul că Eurostat raportează aproximativ 400 de români exploatați în plus față de România, când datele colectate de ANITP indică doar 209 de români exploatați extern, arată că există un număr important de români identificați drept victime în alte state membre, dar care nu sunt notificate autorităților din România.

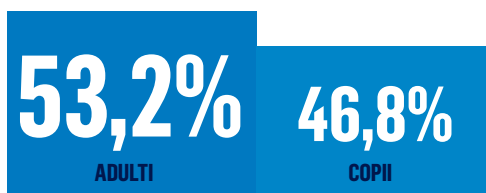
Analiza acestor cifre subliniază caracterul transfrontalier al traficului de persoane și faptul că majoritatea victimelor de naționalitate română sunt exploatare în afara țării. În activitatea International Justice Mission în România am observat că în multe dintre cazurile cu cetățeni români exploatați sexual, exploatarea a început în interiorul țării și apoi a devenit transfrontalieră. În aceste cazuri, victimele sunt de obicei exploatare pe o perioadă mai lungă de timp, iar exploatarea are loc în mai multe locuri din Europa.

În ceea ce privește formele de exploatare, România se regăsește în parametrii generali scoși în evidență de Eurostat, fără abateri

semnificative. Raportul ANITP pentru anul 2022 arată că majoritatea victimelor au fost:

Aproximativ jumătate (46,8%) dintre victimele traficului de persoane identificate de autoritățile române și cuprinse în raportul ANITP pentru anul 2022 sunt copii, cea mai mare parte fiind fete exploatare sexual.

Sursa: ANITP - Raportul anual privind evoluția traficului de persoane în 2022

În ceea ce privește recrutarea, conform raportului ANITP, un procent important dintre victime erau deja implicate în prostituție, pornografie sau cerșetorie înainte de exploatare, indicând o vulnerabilitate mare la traficarea printre aceste categorii. Un procent de 24% din victime au fost ademenite cu promisiunea unui loc de muncă, iar 15% prin metoda „loverboy”.

⁴ ANITP - Raportul anual privind evoluția traficului de persoane în 2022 <https://anitp.mai.gov.ro//ro/docs/studii/Raportul%20anual%20privind%20evolu%C8%99Bia%20traficului%20de%20persoane%20%C3%AEn%202022.pdf>

⁵ EUROSTAT - 2022 statistics for trafficking in human beings - https://home-affairs.ec.europa.eu/news/newly-released-data-show-increase-trafficking-human-beings-2024-02-28_en

Metoda Loverboy

O metodă prin care recrutorul/traficantul reușește să manipuleze victima pentru exploatarea sa, simulând angajamentul emoțional sau exploatarea relației intime pe care o are cu aceasta.

Sursa: ANITP - Raportul anual privind evoluția traficului de persoane în 2022

Dacă în prima situație este exploatată o vulnerabilitate economică, metoda „loverboy” exploatează vulnerabilitatea emoțională - traficanții încep relații romantice cu viitoarele lor victime, le promit un viitor mai bun, numai pentru a le obliga mai târziu să se prostitueze, folosind șantajul emoțional, amenințările și violența pentru a le ține captive.

Aproximativ 80% dintre traficanți sunt cunoștințe ale victimelor, folosind încrederea pe care o dobândesc drept o armă și ca un mecanism de control. Cealaltă armă a traficanților este lipsa de încredere a victimelor în poliție și sistemul de justiție.

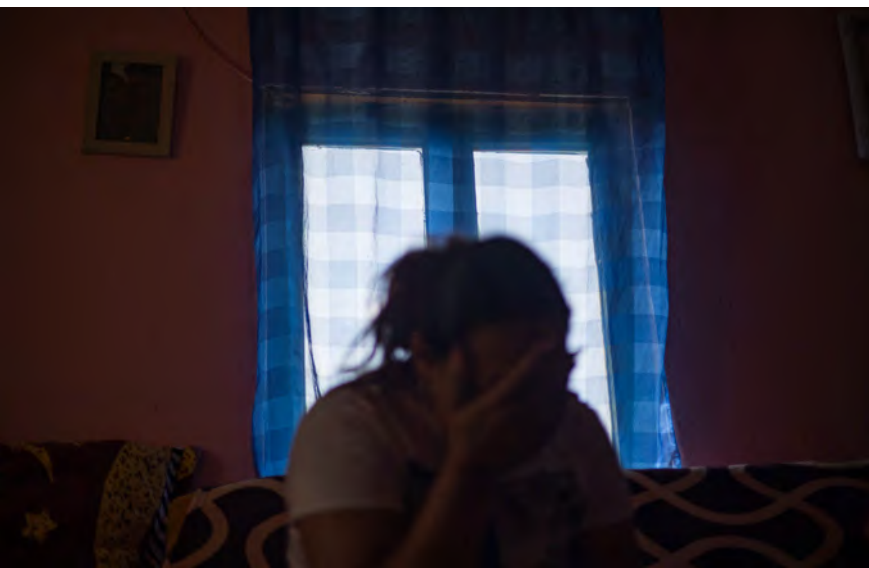
În România, județele din care au provenit cele mai numeroase victime în 2022 au fost Dolj, Bacău, Constanța, Iași și Galați. Subliniem, însă, că cifrele nu indică strict județele cu cele mai multe victime ci, având în vedere caracterul ascuns al traficului de persoane, poate surprinde și eforturi de identificare mai bune. Principalele țări de destinație pentru cetățenii români exploatați, în anul 2022, au fost: Germania, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, Italia, Austria și Franța.

La nivel global, traficul de persoane este în creștere pentru că este o „afacere” ilegală profitabilă, din care traficanții pot extrage sume uriașe de bani. Spre deosebire de traficul de droguri sau alte produse materiale, traficul de persoane produce bani într-un mod constant, pentru că o persoană poate fi vândută și traficată de multe ori.

Desigur, traficul de persoane nu ar exista dacă nu ar exista cerere - o piață pentru servicii sexuale și muncă ieftină și clienți dispuși să ofere bani traficanților. Această cerere există atât intern, în România, cât și în țările vestice, unde numeroși clienți plătesc sume importante pentru astfel de servicii, alimentând activitatea traficanților de persoane.

Similar altor domenii, tehnologia și dezvoltarea digitală accelerată din ultimii ani influențează și domeniul traficului de persoane. Astfel, observăm o intensificare a publicității și furnizării de servicii online care au în spate persoane aflate în situații de exploatare, oameni cărora le-a fost răpită libertatea.

Tehnologia oferă traficanților metode mai variate pentru recrutare, promovare, dar și ca mijloc principal de exploatare. Un număr crescând de persoane sunt exploatate în apartamente, în spatele unor dispozitive video, pentru clienți care consumă imagini cu conținut sexual din propriile locuințe, oriunde în lume, adesea fără a-și pune problema dacă persoana din fața camerei video face o activitate consimțită, pe care a ales să o practice, sau este constrânsă de altcineva să presteze acele servicii sau dacă este un copil. Tranzacțiile care aduc bani în buzunarele și conturile traficanților se fac tot prin mijloace electronice, iar depistarea unor astfel de cazuri este dificilă. Din acest motiv, justiția trebuie să fie într-un proces continuu de evaluare, analiză și evoluție accelerată pentru că infractorii caută constant metode noi de face bani, cât mai rentabile și cât mai greu de depistat și anchetat.

III. LEGISLAȚIA PRIVIND TRAFICUL DE PERSOANE ÎN ROMÂNIA

Fenomenul traficului de persoane înregistrează o creștere alarmantă și nu este un fenomen episodic. Afectează un număr mare de oameni și are profunde implicații de ordin social și economic, fiind favorizat de globalizare și utilizarea noilor tehnologii și a platformelor de social media.

Reglementarea distinctă a infracțiunii de trafic de persoane a fost realizată în sistemul românesc ca urmare a obligațiilor internaționale asumate de România prin Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, Protocolul adițional privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special cel al femeilor și copiilor, Protocolul adițional împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adoptate la New York la 15 noiembrie 2000, ratificate prin Legea nr. 565/2002, publicată în octombrie 2002. În aceeași perioadă, la nivelul Uniunii Europene, existau câteva demersuri specifice în lucru – o propunere de decizie-cadru, o acțiune comună, iar la nivelul Consiliului Europei era în lucru convenția privind spațiul cibernetic⁶.

La acel moment autoritățile române au efectuat un efort legislativ și instituțional important, adoptând, la nivel intern, mai multe acte normative la nivel primar:

- Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, în vigoare la 11 decembrie 2001;
- Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor publicată în decembrie 2002 și intrată în vigoare în 2003;
- Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, publicată în ianuarie 2003;

- Legea nr. 161/2003⁷ care reglementa infracțiunile cibernetice prin Titlul III - Prevenirea și combaterea criminalității informatice, relevant pentru sancționarea pornografiei infantile.

Doi ani mai târziu au intrat în vigoare alte trei acte normative relevante:

- Legea nr. 508/2004 privind înființarea, organizarea și funcționarea în cadrul Ministerului Public a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, prin care se înființa și structura judiciară dedicată, și anume DIICOT;
- Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea informării, sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor prin care se reglementa primul cadru normativ distinct privind victimele;
- Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală.

În jurul acestui corp legislativ important s-au efectuat, ulterior, modificări de ajustare și a altor reglementări (Cod penal – pentru includerea referirii la infracțiunea de trafic de persoane la măsurile asiguratorii, de exemplu, norme specifice pentru Poliția Română, etc.). Acestor legi li s-au adus ulterior modificări, după cum au fost constatate nevoi interne ale României sau obligații externe ce au necesitat reglementare.

Un alt moment important în stabilirea cadrului legislativ a fost adoptarea noului pachet legislativ în materie penală, 7 legi în domeniul penal, procesual-penal și execuțional penal (două coduri -Codul penal și Codul de procedură penală, două legi de punere în aplicare a acestora, trei legi de executare a pedepselor), toate intrând în vigoare la 1 februarie 2014⁸.

6 Decizia-Cadru nr. 629/2002 – privind combaterea traficului de ființe umane în Uniunea Europeană, precum și Acțiunea Comună privind combaterea traficului de ființe umane și exploatarea sexuală a copiilor Comunicarea Comisiei Comunităților Europene către Consiliul și Parlamentul European privind combaterea traficului de ființe umane și combaterea exploatarea sexuale a copiilor și a pornografiei implicând copiii (Brussels, 21.12.2000, COM (2000) 854 final), care cuprindea propunerea de Decizie cadru a Consiliului privind combaterea traficului de ființe umane și propunerea de Decizie cadru a Consiliului privind combaterea exploatarea sexuale a copiilor și a pornografiei implicând copiii.

7 Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției.

8. 1. Legea nr. 286/2009 privind Codul penal; 2. Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală; 3. Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal; 4. Legea nr. 252/2013 privind organizarea și funcționarea sistemului de probațiune; 5. Legea nr. 253/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal;

A. REGLEMENTĂRI PREZENTE

CODUL PENAL

Noul Cod penal a încorporat în partea sa specială, așa cum s-a întâmplat și cu alte reglementări existente în legi speciale la acea dată, textele privind infracțiunile privind traficul de persoane. În noul Capitol VII - Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile, au fost aduse unele modificări de sistematizare și corelări cu normele din partea generală. Nu au mai fost preluate, de exemplu, unele circumstanțe agravante din legea specială, deoarece erau aplicabile normele generale: circumstanța agravantă privind săvârșirea faptei de către trei sau mai multe persoane împreună, art. 77 alin. (1) lit. a), concursul de infracțiuni în cazul cauzării vătămării corporale⁹ sau decesului victimei¹⁰.

De altfel, potrivit Expunerii de motive a Noului Cod penal, au fost aduse în acest capitol incriminări cuprinse în Legea nr. 678/2001 și în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 194/2002¹¹. Textele de incriminare a traficului de persoane, de minori și de migranți, au fost sistematizate pentru o mai ușoară înțelegere și o mai bună corelare cu alte texte de incriminare, fără a li se aduce însă modificări substanțiale¹². Acestea erau, la acel moment, în concordanță cu standardele internaționale - Convenția ONU menționată și protocoalele sale, recent adoptata la acel moment Convenție a Consiliului Europei privind combaterea traficului de persoane¹³, precum și Directiva UE 2011/36 privind prevenirea traficului de persoane și combaterea acestui fenomen¹⁴.

Structura capitolului VII din Codul Penal - Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile și intervențiile legislative ulterioare sunt următoarele:

abile și intervențiile legislative ulterioare sunt următoarele:

• Art. 209 - Sclavia - text nemodificat;
• Art. 210 - Traficul de persoane - text modificat prin Legea nr. 187/2012;
• Art. 211 - Traficul de minori, text modificat prin Legea nr. 187/2012, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2016 15 , Legea nr. 217/2020 16 ;
• Art. 212 - Supunerea la muncă forțată sau obligatorie - text nemodificat;
• Art. 213 - Proxenetismul - text modificat prin Legea nr. 217/2020;
• Art. 214 - Exploatarea cerșetoriei - text nemodificat;
• Art. 215 - Folosirea unui minor în scop de cerșetorie- text nemodificat;
• Art. 216 - Folosirea serviciilor unei persoane exploatate - text nemodificat;
• Art. 216 1 - Folosirea prostituției infantile - text introdus prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2016, modificat prin Legea nr. 217/2023 17 ;
• Art.217 - Sancționarea tentativei - text modificat prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2016.

9 Noul Cod penal, comentat prin raportare la Codul penal anterior, A.Vlasceanu, A.Barbu, Editura Hamangiu, 2014; pg. 465

10 V. Cioclei în Codul penal, Comentariu pe articole, Ediția a II-a , Editura CH Beck, 2016, pg. 581

11 Ordonanța de Urgență a Guvernului nr.194/2002 privind regimul străinilor în România

12 09L260EM.pdf (senat.ro).

13 Ratificată de România prin Legea nr.300/2006.

14 V. Cioclei în Codul penal, Comentariu pe articole, Ediția 2, Editura C.H. Beck, 2016, pg. 581.

CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ

Constituind, probabil, cea mai mare provocare legislativă a sistemului de drept românesc post- decembrist, acest cod, intrat în vigoare în 2014, a încorporat diverse norme procedurale și procesual- penale din legi speciale, încercând, totodată, a impune noi abordări cu privire la modul în care este organizată tragerea la răspundere penală și a modului în care se manifestă diverși participanți la procesul penal, în funcție de calitatea acestora - organele judiciare, avocat, părți (inclusiv partea civilă), subiecți procesuali principali (inclusiv persoana vătămată, numită în limbajul curent „victimă”), precum și alți subiecți procesuali.

Acest cod a suferit aproape 30 de intervenții legislative, unele majore, prin legi și ordonanțe de urgență, fiind pronunțate în legătură cu aceste numeroase decizii de Curte Constituțională (peste 70). Unele dintre aceste decizii au impus noi reglementări sau au schimbat chiar, dincolo de intenția legiuitorului, paradigma unor instituții. Anumite instituții sunt contestate și în prezent (de exemplu, camera preliminară) sau sunt criticate, solicitându-se intervenții de îmbunătățire (cele privind victimele, de exemplu).

Textele legislative relevante combaterii traficului de persoane sunt numeroase, cuprinse în ambele părți ale acestui cod, de la cele privind reglementarea statutului victimei, a asistenței judiciare a acesteia și a modului în care aceasta poate fi audiată, până la reglementările camerei preliminară, a citării ori a procedurilor în dosarele cu elemente de extraneitate.

Este notabilă adoptarea recentă a unei modificări la acest cod, prin Legea nr. 217/2023, în sensul sporirii atenției acordate victimelor, inclusiv cele ale traficului de persoane sau de minori prin:

- Introducerea dreptului persoanei vătămate de a fi informată cu celeritate despre împrejurarea că persoana aflată în arest, urmărită penal sau condamnată pentru infracțiunea care o afectează, este eliberată sau a evadat din detenție, precum și cu privire la orice măsuri relevante adoptate pentru protecția sa în caz de eliberare sau evadare a autorului infracțiunii (art. 81 alin. 1 lit. a); impunerea asistenței juridice obligatorii pentru aceste victime (art. 94 alin. 4);
- Dispunerea de măsuri speciale când victimele au nevoi specifice de protecție - audierea în spații dedicate, prin intermediul sau în prezența unui psiholog sau altui specialist, audierea prin mijloace tehnice de comunicare la distanță, reaudierea de către aceeași persoană, respectiv de către o persoană de același sex, înregistrarea obligatorie a audierii în cazul minorilor (art. 111); posibilitatea declarării ședinței de judecată ca nepublică (art. 352); judecata de urgență în cauzele cu persoane vătămate minore (art.355).

Provocările rămân, pe de o parte, cu privire la aplicarea corespunzătoare a acestor noi texte de lege și, pe de altă parte, cu privire la corelarea lor cu alte instituții din cod, respectiv eficientizarea altor instituții din cod în același scop, al aplicării unor proceduri judiciare eficiente și într-un timp rezonabil.

15 Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, a Legii nr.

135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru completarea art. 31 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară.

16 Legea nr. 217/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și pentru modificarea art. 223 alin. (2) din Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală.

17 Legea nr. 217/2023 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și a Legii audiovizualului nr. 504/2002.

B. ALTE REGLEMENTĂRI RELEVANTE

Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (DIICOT), principala structură chemată să combată fenomenul traficului de persoane, înființată în 2004, are o reglementare complexă și comprehensibilă prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 78/2016 pentru organizarea și funcționarea Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, care se completează în mod firesc cu toate reglementările privind sistemul justiției, atât la nivel primar, cât și secundar¹⁸.

Procurorii DIICOT cooperează în mod constant, la nivel național, cu structuri specifice din subordinea, în coordonarea sau în cadrul Ministerului Afacerilor

Interne, în special cu Poliția Română, dar și cu Jandarmeria, Poliția de frontieră, Inspectoratul General pentru Imigrări, precum și cu agenția dedicată, și anume ANITP¹⁹, precum și cu structuri omoloage sau distincte, la nivel internațional (alte unități de parchet, Eurojust etc.). Pentru toate aceste cooperări există un cadru legislativ specific.

Începând cu 2006, în România au existat trei strategii naționale dedicate combaterii traficului de persoane²⁰, cu planuri de acțiune aferente, aprobate prin hotărâri ale Guvernului. În anul 2024 va intra în vigoare strategia națională de combatere a traficului de persoane pentru perioada 2024-2028, pentru care s-a format un comitet interministerial de coordonare strategică intersectorială²¹ și un mecanism de referire²².

¹⁸ Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor, Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară, Legea nr. 305/2022 privind Consiliul Superior al Magistraturii.

¹⁹ Hotărârea nr. 460/2011 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale împotriva Traficului de Persoane.

²⁰ Hotărârea nr. 1654/2006 privind aprobarea Strategiei naționale împotriva traficului de persoane pentru perioada 2006-2010 - Guvernul României, Hotărârea nr. 861/2018 pentru aprobarea Strategiei naționale împotriva traficului de persoane pentru perioada 2018-2022, a Planului național de acțiune 2018-2020 și a Planului național de acțiune 2021-2022 pentru implementarea Strategiei naționale împotriva traficului de persoane pentru perioada 2018-2022

²¹ Decizia prim-ministrului nr. 22/2023 privind constituirea și atribuțiile Comitetului interministerial de coordonare strategică intersectorială a luptei împotriva traficului de persoane, modificată ulterior prin Decizia nr. 335/2023

²² Hotărârea nr. 88/2023 pentru aprobarea Mecanismului național de identificare și referire a victimelor traficului de persoane care a abrogat reglementarea anterioară - Ordinul nr. 335/1.990/2.881/1.072/2007 /

266/409/6.880/2.353/2008 pentru aprobarea Mecanismului național de identificare și referire a victimelor traficului de persoane

²³ Strategia UE privind combaterea traficului de persoane 2021-2025, [Strategia UE privind Combaterea Traficului de Persoane 2021-2025, Rom Vers.pdf \(gov.ro\)](#)

²⁴ [Propunere de DIRECTIVĂ A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI de modificare a Directivei 2011/36/UE privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia](#) - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022P-C0732&from=EN%20>.

Ca o concluzie preliminară, se constată că, în ceea ce privește cadrul legislativ referitor la dreptul material, substanțial, precum și cel privind activitatea organelor judiciare, acesta a fost modificat succesiv în ultimii ani, într-un efort continuu de adaptare la nevoile interne, dar și la cele semnalate în plan european și internațional. Modificările legislative nu au fost, însă, efectuate în mod coroborat prin raportare la problematica traficului de persoane, ci, mai degrabă, punctual și necorelat. Așa se face că unele norme, fie nu au suferit nicio modificare de mult timp, fie nu au vizat problematica traficului de persoane (de exemplu, cele privind victimele), iar altele s-au adoptat fără a fi neapărat corelate între ele sau fără a aborda tot spectrul problematicii (de exemplu, s-au făcut modificări la traficul de minori, nu și la traficul de persoane).

Existența, la acest moment, a unui demers complex și dedicat, în special la nivelul

Uniunii Europene, acestui fenomen, prin strategia adoptată²³, dar și prin viitoarea directivă²⁴ europeană, respectiv propunerea de Directivă de modificare a Directivei 2011/36/UE privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia, oferă oportunități legiuitorului român să analizeze toate reglementările relevante și să efectueze o intervenție legislativă holistică și consolidată.

Astfel, în procesul de transpunere a noii directive, dar și reflectând numeroase semnalări efectuate din partea organelor judiciare, a profesioniștilor care contribuie la actul de justiție, a ONG-urilor de profil, la nivel național, respectiv a structurilor de evaluare internațională (TIP²⁵; COE²⁶), se poate efectua o analiză largă a tuturor normelor relevante, a modului în care acestea se corelează, a necesității de a impune schimbări în sistem prin intervenții legislative, și a se proceda în consecință.

²⁵ *Trafficking in Persons Report - United States Department of State Romania - United States Department of State*

²⁶ *Raportul GRETA, de exemplu, 1680a2bc0f8 (coe.int)*

IV. REZULTATELE PROIECTULUI

*Fotografie din baza de imagini IJM.
Imagine cu actori.*

International Justice Mission (IJM) a demarat proiectul „Consolidarea răspunsului proactiv al justiției penale la traficul de persoane din România” finanțat de Departamentul de Stat al Statelor Unite, Oficiul pentru Monitorizarea și Combaterea Traficului de Persoane, la 1 octombrie 2020. Partenerii principali ai proiectului au fost Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (DIICOT), Direcția de Combatere a Criminalității Organizate din cadrul Poliției Române (DCCO) și Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane (ANITP), însă IJM a colaborat îndeaproape și cu Institutul Național al Magistraturii (INM) și Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adoptie (ANPDCA) pentru a îndeplini obiectivele proiectului.

Coordonarea dintre instituțiile sistemului de justiție, alte agenții ale Guvernului României și organizațiile societății civile sunt esențiale pentru îmbunătățirea rezultatelor supraviețuitorilor, prevenirea revictimizării, realizarea cu succes a urmăririlor penale, creșterea descurajării infracțiunilor și, în cele din urmă, reducerea traficului. De aceea, în cadrul acestui proiect IJM a colaborat cu parteneri guvernamentali și neguvernamentali pentru a sprijini cazuri individuale de trafic de persoane cu scopul de a identifica nevoile esențiale de formare ale specialiștilor și a dezvolta recomandări pentru a îmbunătăți lupta împotriva traficului de persoane.

Proiectul „Consolidarea răspunsului proactiv al justiției penale la traficul de persoane din România” a avut o perioadă inițială de implementare de doi ani, însă a primit o extensie de doi ani. Acesta a urmărit următoarele trei obiective:

1. Consolidarea capacității actorilor din sistemul de justiție din România de a utiliza tehnici multidisciplinare, informate cu privire la traumă în

identificarea, investigarea și anchetarea cazurilor de trafic de persoane.

2. Întărirea unei rețele de lideri formali și informali pentru încurajarea politicilor de protejare a victimelor, a compensațiilor și pentru sprijinirea finanțării activităților din Strategia Națională Împotriva Traficului de Persoane și din Planul Național de Acțiune.
3. Îmbunătățirea calității serviciilor sociale esențiale prin creșterea gradului de coordonare între furnizorii de servicii în regim de urgență și îmbunătățirea abordării informate cu privire la traumă în furnizarea de servicii.

Capacitatea sistemului de justiție din România a fost unul dintre punctele centrale ale proiectului, International Justice Mission derulând opt sesiuni de formare alături de DIICOT și DCCO. Abordarea promovată de IJM a fost una centrată pe nevoile victimelor și informată cu privire la traumă. Modelul ales de organizație a fost unul de cascada de învățării și transmiterii cunoștințelor acumulate, prin organizarea unor formări de tip „Formarea Formatorilor” care au fost urmate de formări la nivel regional împreună cu cei instruiți. Această abordare a avut rolul ca, pe lângă dezvoltarea competențelor participanților, să fie dezvoltată capacitatea internă a instituțiilor de a forma la rândul lor alți specialiști.

Formările realizate au fost unele extinse (între 3 și 5 zile), au conținut multe elemente practice și au abordat subiecte precum: tehnici de audiere centrate pe traumă a victimelor minore și adulte; investigații financiare; investigații online din surse deschise; mecanisme de cooperare internațională; metode de prevenire și gestionare a traumei vicariante. În derularea acestor sesiuni de formare, IJM a folosit atât formatori

locali, cât și internaționali de la instituții precum Federal Bureau of Investigation (FBI), Homeland Security Investigations (HSI), Diplomatic Security Service (DSS), și a adus în cadrul trainingurilor perspectivele mediului privat prin reprezentanți ai Western Union sau Mastercard, și ale societății civile (Fundatia People to People, ADPARE, FREE).

Mai mult, IJM a colaborat cu Institutul Național al Magistraturii (INM) pentru a organiza trei sesiuni de formare adresate judecătorilor din cadrul Tribunalului și Curților de Apel pentru a dezvolta capacitatea acestora de a cunoaște particularitățile traficului de persoane și modalitățile de comitere a acestei infracțiuni, de a înțelege fenomenul din perspectivă victimologică, de a înțelege particularitățile audierii victimelor traficului de persoane și de a avea capacitatea de a lua măsurile legale pentru protecția victimelor. Asemenea sesiunilor adresate ofițerilor de poliție și procurorilor, sesiunile au avut o durată de trei zile și au fost susținute de judecători și alți specialiști români specializați în domeniu.

În cadrul proiectului, au beneficiat de formare și alți actori relevanți din zona anti-trafic. Printre aceștia se numără reprezentanți ANITP, asistenți sociali și psihologi din cadrul DGASPC și inspectori de muncă. Participanții au avut reprezentare națională în cadrul formărilor, fiind prezenți delegați din toate județele, respectiv regiunile țării.

Pentru a facilita colaborarea între toți acești reprezentanți, IJM a organizat și sesiuni de lucru multi-disciplinare care s-au concentrat pe intervenția în situații de criză în cazurile de trafic de persoane și pe consolidarea abilităților interpersonale de colaborare. Instruirile au folosit exerciții practice și discuții pentru a dezvolta com-

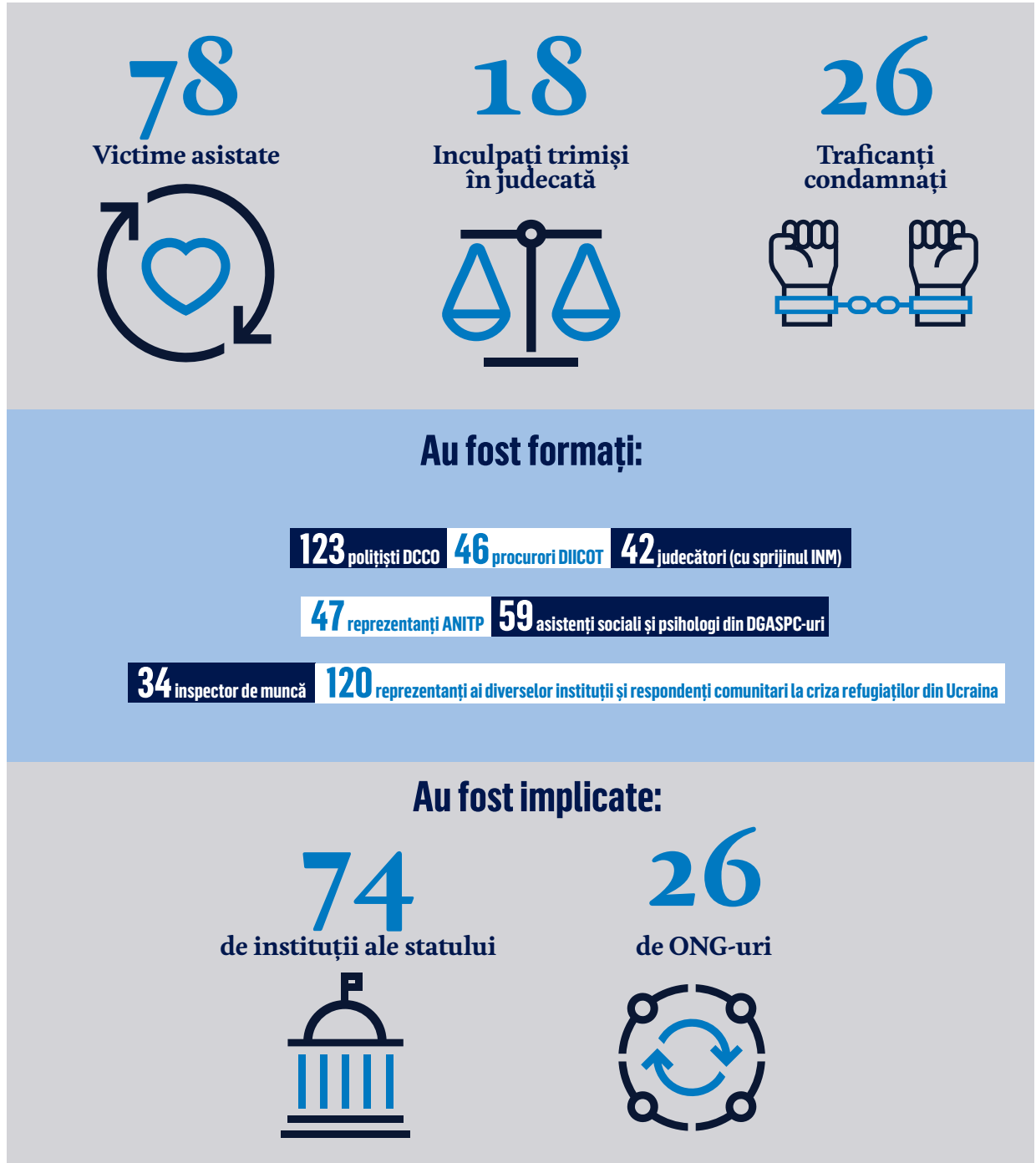
petențe legate de managementul cazurilor într-un mod centrat pe victimă pe parcursul procesului.

În ceea ce privește identificarea celor mai importante aspecte de adresat prin intermediul politicilor publice, IJM a organizat peste 10 consultări cu societatea civilă și instituțiile guvernamentale pentru a dezvolta o strategie de advocacy care să adreseze aspecte ce țin de întărirea sistemului de justiție, asistența victimelor, încurajarea politicilor de compensații pentru victime și sprijinirea finanțării activităților din Strategia Națională Împotriva Traficului de Persoane și din Planul Național de Acțiune.

Majoritatea consultărilor au avut loc în format masă-rotundă și au fost axate pe înțelegerea diferitelor puncte de vedere ale participanților cu privire la teme cheie în lupta împotriva traficului de persoane. Au fost discutate propuneri specifice, concentrate pe formularea de soluții practice și larg-acceptate de principalii actori implicați. Printre subiectele cele mai relevante se numără aspecte ce țin de codul penal, procedura penală, standardele de licențiere pentru serviciile destinate victimelor traficului de persoane, colectarea de date, finanțarea serviciilor pentru victime, compensațiile financiare.

Prin aceste consultări formale, cât și prin sesiuni de lucru în cadrul diferitelor evenimente organizate de-a lungul proiectului, s-a urmărit obținerea de feedback cu privire la oportunitatea și fezabilitatea măsurilor ce pot avea un impact favorabil în lupta anti-trafic. Multe dintre propunerile IJM evidențiate în cadrul acestui document au fost abordate cu diferiți parteneri și responsabili din instituții cheie și au reieșit din consultările cu aceștia.

În cadrul proiectului „Consolidarea răspunsului proactiv al justiției penale la traficul de persoane din România” derulat de International Justice Mission au fost:

V. STUDII DE CAZ

**TÂNĂRĂ ROMÂNCA
EXPLOATATĂ SEXUAL
ÎN MAREA BRITANIE
ȘI ROMÂNIA**

Simona²⁷ a trăit toată viața într-o zonă rurală din România. Este o tânără mamă puternică și rezilientă care, din păcate, a înfruntat multe greutăți și experiențe traumatizante de-a lungul vieții.

Era foarte tânără când a cunoscut pe internet un bărbat ce avea să-i câștige încrederea și inima. Profitând de vulnerabilitatea ei, a convins-o să se mute la el, alături de familia lui. Dar ceea ce părea o relație frumoasă s-a transformat repede într-un coșmar pentru ea. Bărbatul s-a dovedit a fi un traficant, membru al unei grupări criminale organizate alături de alți membri ai familiei sale. A început să o exploateze sexual pe tânără în beneficiul său și al familiei sale, în România și Marea Britanie. Timp de cinci ani, Simona a fost în controlul traficantului și al familiei sale.

se temeau să fie violenți în public. „Prima dată când am ajuns în Anglia am stat într-o mașină. Două săptămâni la rând și a fost nu horror, sub orice critică, pentru că nu aveam nici măcar un loc unde să te duci măcar să te speli. ”(...) S-a întâmplat să mă bată pe stradă și pur și simplu oamenii au întors capul ...”

După ani de exploatare, traficantii au decis că Simona nu mai este profitabilă pentru ei și au dat-o afară din casa unde locuia. Aveau deja alte femei pe care le exploatau să câștige bani pentru ei. Lăsată pe drumuri, Simona a reușit să revină la familia ei, le-a povestit prin ce trecuse și au sprijinit-o să meargă la poliție, la unitatea specializată în combaterea traficului de persoane, și să depună plângere. Cazul ei a ajuns la un procuror specializat în trafic de persoane din cadrul DIICOT și a fost referit de acesta

„Îmi aduc aminte că prima seară când am ajuns pe stradă nu am putut să mă duc cu nimeni. Nu am putut să urc la nimeni în mașină. Și așa bătaie cruntă ce am luat, că ‘de ce nu m-am dus? Că el are nevoie de bani!’”

Timp de cinci ani, Simona a suferit în mod constant abuzuri fizice și verbale din partea traficantului și a familiei acestuia. I s-a interzis să iasă afară fără să fie păzită, i-a fost restricționată comunicarea cu familia. Simona nu avea acces la banii plătiți de clienți, aceștia erau luați traficantii. Nici măcar la actele de identitate nu avea acces, după cum a povestit chiar ea: „Eu n-aveam acte, n-aveam buletin, n-aveam nimic, toate erau la el.”

Adesea era ținută flămândă și în frig, traficantii nu se preocupau să-i asigure mâncare și condiții de locuire decente și nu

către International Justice Mission pentru ca Simona să primească servicii specializate adecvate.

Colaborarea dintre IJM și autoritățile române - DIICOT (Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism - Unitatea de specialitate a Procurorului Român), BCCO (Brigada pentru Combaterea Crimei Organizate - Unitatea specializată Poliția Română) și ANITP (Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane) a asigurat Simonei cele mai eficiente măsuri de protecție și servicii de asistență.

²⁷ Simona este un pseudonim.

În strânsă colaborare cu Centrul Regional ANITP, echipa IJM a evaluat nevoile victimei și a stabilit un plan de asistență pentru ea, personalizat, bazat pe nevoile sale. Planul de asistență a fost actualizat continuu în funcție de nevoile în schimbare ale Simonei și de evoluția ei în procesul de reintegrare.

Simona a beneficiat de îngrijire continuă, inclusiv servicii juridice și a avut un avocat specializat în cazuri de trafic de persoane. De asemenea, a primit servicii medicale, terapie, sprijin material și cursuri de formare profesională.

Având în jurul ei o rețea de sprijin, Simona s-a simțit ascultată, înțeleasă, susținută, după cum spune chiar ea: „Am cunoscut oameni care chiar pot să te ajute. (...) Sunt acolo, te ascultă. (...) Foarte mult m-au încurajat și nu știu ... greu, foarte greu, am simțit eu așa căldură și să simt că îi pasă cuiva de mine cu adevărat până la ei.”

Asistenta socială din echipa IJM a fost aproape de Simona, susținând-o în toate clipele când a avut nevoie. „Am vorbit tot ce am avut eu pe sufletul meu cu ea”, își amintește Simona. „Cred că toată viața mea i-am povestit-o, și ce-am vrut, și ce n-am vrut, și cum m-am simțit ... orice, pentru că știam că e acolo, pentru că încerca să mă învețe, încerca să mă îndrepte spre bine.”

„Eu trebuie să câștig cu omul ăsta, omul ăsta atâtea mi-a făcut. El trebuie să plătească!”

Susținută de IJM, Simona a depus mărturie în procesul de trafic de persoane deschis împotriva traficantului său și își amintește cum s-a simțit căutându-și dreptatea: „Eu mă vedeam așa, foarte decisă. Eu trebuie să câștig cu omul ăsta, omul ăsta atâtea mi-a făcut. El trebuie să plătească!”

În urma procesului și a mărturiilor Simonei, traficantii au fost condamnați până la cinci ani de închisoare, iar instanța a dispus daune morale, sub formă de despăgubiri pentru Simona. Când avocata a sunat-o să-i comunice sentința, Simona a simțit că „eram atâtea de ușurată, cu toate că ar fi meritat mult mai mult ... Dar eram atâtea de ușurată. Doamne, uite că am reușit. Am ajuns să nu îmi mai fie frică.”

Simona locuiește acum cu familia ei într-un sat din România. IJM o asistă de peste doi ani și jumătate și continuă să fie în strânsă legătură cu ea. Cu ajutorul organizației, Simona a făcut școala de șoferi și și-a luat permisul de conducere, ceea ce îi oferă mobilitate și flexibilitate pentru că, locuind într-o zonă rurală, transportul public este limitat și nu se putea deplasa ușor. De asemenea, susținută de IJM, a urmat cursuri profesionale și se gândește să se reîntoarcă la școală pentru a termina liceul.

IJM

ROMÂNII EXPLOATAȚI PENTRU MUNCĂ ÎN MAREA BRITANIE

În decembrie 2021, un tribunal din Marea Britanie a identificat cinci români, toți membri ai aceluiași grup infracțional organizat și ai aceleiași familii, vinovați de trafic de persoane în scopul exploatării prin muncă. Oficial, aceștia conduceau o afacere de leasing de personal pentru diverși furnizori de lucrări de construcții din Londra. Dar activitatea lor era legală doar în aparență. În realitate, recrutau victime cetățeni români, majoritatea bărbați, pe care îi atrăgeau în Marea Britanie cu promisiunea unor locuri de muncă în construcții. Acestora le erau promise salarii de 50 de lire sterline pe zi, mâncare și cazare gratuite pentru a munci pe șantiere din estul Londrei. Dar toate aceste promisiuni nu erau decât înșelăciuni. Oamenii, recrutați din sate din România, erau, de fapt, traficați în scopul exploatării prin muncă. Familia de infractori făcea avere de pe urma lor, iar întreprinderea criminală condusă de aceștia acționa sistematic, planificat, fiecare traficant avea un rol bine

stabilit și niciun detaliu nu era lăsat la voia întâmplării.

Odată ajunși în Marea Britanie, lucrătorii români rămâneau fără acte de identitate. Traficanții le rețineau pașapoartele pentru a-i împiedică să părăsească situația de exploatare și a-i controla cu mai multă ușurință. Victimele erau cazate în case din estul Londrei, iar pentru a ascunde numărul de persoane care locuiau acolo, în timpul inspecțiilor autorităților britanice, traficanții pregăteau paturi supraetajate în mansardă și îi înghesuiau acolo. Spațiile de cazare erau impropii, până la 26 de persoane fiind forțate să stea într-o singură casă, în condiții inumane. Pe durata exploatării, traficanții imputau victimelor plata anumitor utilități și costuri de locuire, transformându-le în datorii false și în felul acesta „justificau” reținerea salariilor. De fapt, oamenii erau astfel înrobiți prin aceste datorii false. Cei care îndrăzneau să se împotrivesc erau agre-

Fotografie din
baza de imagini.

sați și amenințați de traficanți, inclusiv prin proliferarea de amenințări asupra familiilor din România. Astfel, îi înfricoșau pe lucrători, iar aceștia se temeau să ceară ajutor. Mai mult, victimele, cu mari dificultăți socio-economice acasă, în România rurală, contractaseră inclusiv împrumuturi pentru a-și plăti transportul către Marea Britanie. Dar, fără a-și primi banii de la așa-ziii angajatori, nu putea să le mai achite.

Urmare a unei investigații comune a autorităților din Marea Britanie și România asupra grupului infracțional organizat, 14 victime au fost identificate și preluate în siguranță. Nu toate victimele au putut depune mărturie în proces împotriva traficantilor, deoarece se temeau de represalii violente din partea inculpaților și susținătorilor acestora. Totuși, 12 persoane au găsit puterea de a merge în instanță pentru a-și căuta dreptatea. Cazul lor a fost referit de autorități către International Mission pentru asistență.

Sprijinul IJM a fost esențial în identificarea victimelor, asistența, protejarea și sprijinirea lor înainte și în timpul procesului și în menținerea legăturii victimelor cu autoritățile din Marea Britanie. După ieșirea din exploatare, victimele și-au schimbat datele de contact iar procesul a suferit amânări din cauza restricțiilor din perioada pandemiei Covid 19.

Victimele asistate de IJM au primit sprijin material, logistic și psihologic. Astfel, beneficiind de servicii de asistență adecvate, s-au putut implica pe tot parcursul procesului penal și au colaborat cu autoritățile din Marea Britanie în timpul investigațiilor și procedurilor judiciare. Audierea victimelor a avut loc prin comisie rogatorie, depunând mărturie prin conexiune

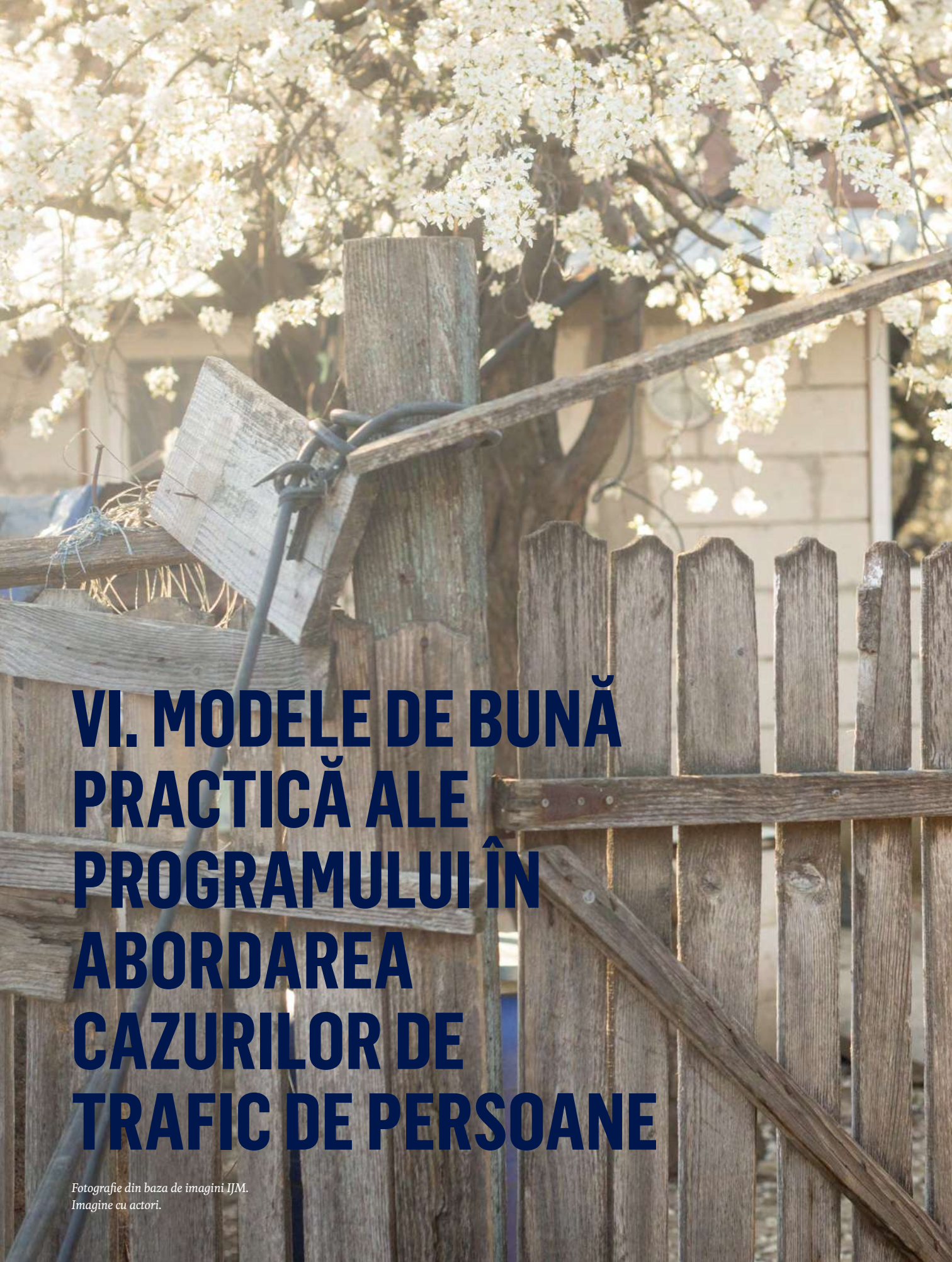
video cu tribunalul din Marea Britanie. Din cauza distanței mari dintre reședințele lor și tribunalul unde era comisia rogatorie, un aspect important a fost organizarea transportului tuturor părților, precum și compensarea financiară pentru zilele nemuncite de ei în timpul audierilor, aspecte care au fost facilitate de echipa IJM. După un proces la Londra ce a durat mai bine de 15 săptămâni, traficanții au fost găsiți vinovați și condamnați cu până la 5 ani de închisoare, bunurile le-au fost confiscate iar victimele au primit compensații financiare.

Primul pas în procesul de asistență a victimelor de către IJM a fost evaluarea nevoilor acestora. În baza acestei evaluări, echipa IJM a pregătit planuri de îngrijire adaptate pentru fiecare persoană în parte. „În procesul de asistență, am pus un accent puternic pe imputernicirea financiar-economică a victimelor. Ne-am dorit să-i ajutăm pe oameni să devină autonomi din punct de vedere economic, pentru a putea dobândi venituri și locuri de muncă stabile, sigure. În felul acesta își pot construi un trai decent și o viață în siguranță”, a explicat asistentul social IJM care s-a ocupat de caz. „Sprijinul nostru a inclus asistență materială de urgență, atât de necesară pentru victimele care se confruntă cu lipsuri materiale severe, cum era cazul aici. Susținerea noastră a mers inclusiv către achiziționarea de materiale de construcție pentru îmbunătățirea condițiilor de viață și asigurarea accesului la nevoile de bază ale gospodăriei, cum ar fi electricitatea.”

Sprijinite de IJM, victimele au progresat pe calea redresării și stabilității economice. Există, însă, în continuare nevoi de îngrijire post-exploatare care trebuie îndeplinite pentru a reduce vulnerabilitatea acestor persoane.

În procesul de asistență, am pus un accent puternic pe împuternicirea financiar-economică a victimelor.

VI. MODELE DE BUNĂ PRACTICĂ ALE PROGRAMULUI ÎN ABORDAREA CAZURILOR DE TRAFIC DE PERSOANE

*Fotografie din baza de imagini IJM.
Imagine cu actori.*

International Justice Mission consideră esențiale pentru rezolvarea cu succes a cazurilor de trafic de persoane și condamnarea făptuitorilor cooperarea inter-instituțională, dezvoltarea unor competențe cheie de centrare pe victimă și lucrul în echipe multidisciplinare.

Provocarea pe care International Justice Mission a constat-o este că, în practică, deși aceste abordări sunt aplicate, ele nu sunt standardizate, consecvente și constante în toate zonele țării și în cadrul tuturor instituțiilor implicate în procesul de combatere a traficului de persoane.

Utilizarea extinsă a acestor metode în România poate aduce îmbunătățiri semnificative în felul în care victimele sunt recuperate, precum și în combaterea fenomenului, eficacitatea lor fiind dovedită prin rezultatele pe care organizația le-a atins în cei patru ani ai proiectului în România, cât și prin diverse studii²⁸.

De la începutul prezenței sale în România, International Justice Mission a cooperat cu autoritățile române în 56 cazuri, asistând 122 de victime ale traficului de persoane. Acestea au fost atât victime de cetățenie română, cât și alte cetățenii, care au fost exploatate pe teritoriul României sau recrutate din România și exploatate sexual sau prin muncă în alte țări din Europa de Vest. Modelele de bună practică prezentate mai jos și promovate de către International Justice Mission se aliniază standardelor internaționale, sunt centrate pe nevoile victimelor și se axează pe o abordare informată cu privire la trauma prin care acestea au trecut în perioada exploatării.

²⁸ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9021523/> <https://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037/62F0000379-010>

A. INTERVENȚIA INFORMATĂ DE TRAUMĂ (TRAUMA-INFORMED APPROACH)

Intervenția informată de traumă este o abordare care recunoaște și admite efectele și impactul traumei asupra victimelor traficului de persoane, necesitând o planificarea a tuturor interacțiunilor cu acestea în așa fel încât să minimizeze potențialul de retraumatizare. Intervenția informată de traumă pune accent pe crearea de siguranță fizică, psihologică și emoțională pentru a răspunde nevoilor unice ale supraviețuitorilor.

Este esențial ca acest tip de abordare să fie implicită pentru toți specialiștii ce activează în domeniul traficului de persoane, de la momentul identificării unei victime, până la ședința de judecată și reintegrarea persoanei. O astfel de abordare nu este doar esențială pentru procesul de asistență și recuperare, ci este deosebit de importantă pentru încrederea victimelor în autoritățile din domeniul combaterii traficului de persoane.

Cadru și comportamentul persoanelor care interacționează cu victimele atunci când

sunt identificate și scoase din exploatare, atunci când sunt audiate sau li se comunică drepturile dictează felul în care acestea se vor raporta la instituțiile de aplicare a legii. Asigurarea nevoilor de bază, crearea unui cadru sigur și generarea a cât mai multor oportunități pentru ca victimele să-și reconstruiască un sentiment de control vor influența masiv alegerea victimelor de a participa la procesul de justiție penală.

Mai mult, acest tip de abordare este esențial a fi păstrat pe tot parcursul procesului penal, în special în cadrul instanțelor unde victimele sunt adesea reconfruntate cu persoana sau persoanele care le-au traficant. Având în vedere dificultatea de a rememora evenimentele traumatice pe care le-au experimentat, victimele ar trebui să aibă dreptul la măsuri speciale de protecție, să fie tratate cu compasiune, demnitate și respect și să fie protejate de orice încercare de imixtiune sau constrângere din parte traficantilor sau apropiaților acestora.

B. ECHIBE MULTIDISCIPLINARE DE GESTIONARE A CAZURILOR

Scopul luptei împotriva traficului de persoane vizează atât reabilitarea victimei, cât și înlăptuirea actului de justiție și descurajarea fenomenului. Aceste componente sunt strâns conectate și interdependente, motiv pentru care ele trebuie gestionate în mod holistic. Deși nu există o soluție ușoară sau unidimensională pentru traficul de persoane, acesta fiind influențat de un set complex de factori, care lucrează adesea în combinație unul cu altul, echipele multidisciplinare sunt un model de bună practică care duc la rezultate mai bune în ceea ce privește parcursul victimei și procesul penal.

O abordare multidisciplinară implică coordonarea diverșilor profesioniști din instituțiile și organizațiile anti-trafic și permit ca aceștia să urmărească, înainte de toate, interesul superior al victimei. Echipele multidisciplinare formate din forțele de ordine, procurori și furnizori de servicii pot facilita un parcurs mult mai simplu și direct al victimei în cadrul procesului penal și de reintegrare. Cooperarea și coordonarea diverșilor actori implicați aduce cu sine un număr de beneficii printre care se numără:

- O reintegrare mai bună a supraviețuitorilor. Lucrul în echipă multidisciplinară permite oferirea unei îngrijiri cuprinzătoare. Cu fiecare specialist concentrat pe un aspect diferit al situației victimei, este mai probabil ca actorii să identifice ariile de nevoi și, ulterior, să gestioneze acele nevoi într-un mod eficient. Fiecare membru al echipei poate lucra cu victima în domeniul său de specialitate, colaborând în același timp pentru a oferi recomandări care funcționează împreună pentru a îmbunătăți rezultatele parcursului acesteia.
- Fluxuri de lucru simplificate și economie de timp. Suportul multidisciplinar

crește productivitatea și economisește timp. Încercarea de a susține parcursul unei victime într-un sistem de justiție fără coordonare poate duce la erori de comunicare și de asistență ce periclitează dorința de implicare a victimelor.

- Un parcurs simplu în sistemul de justiție. Deși navigarea unui astfel de sistem poate fi adesea complicată și poate dura un timp îndelungat, răspunderea la nevoile victimelor poate să le asigure pe acestea de existența unei rețele de sprijin constante, să le ofere predictibilitate și claritate cu privire la proces.

Pentru a crește șansele unor rezultate favorabile în cazurile de trafic de persoane, International Justice Mission recomandă crearea unor echipe multidisciplinare care să asigure protecția victimelor, servicii de asistență socială, consiliere psihologică și servicii de asistență juridică. Mai concret, se recomandă o cooperare strânsă între furnizorii de servicii, specialiștii din cadrul ANITP, polițiștii de caz din cadrul DCCO, procurorul DIICOT și avocatul victimei.

Etapelile critice privitoare la intervenția în regim de urgență și anumite etape din urmărirea penală și proces au nevoie de o consultare cât mai largă a tuturor actorilor implicați, pentru ca fiecare intervenție a unui actor sau instituție să fie informată și susținută de expertiza celorlalți. Spre exemplu, abordarea procurorului în audiere ar putea fi ajustată dacă ar ști de ideea suicidară a victimei sau de provocările din centrul rezidențial în care aceasta se află din cauza unor probleme psihiatrice. La fel, intervenția asistentului social poate fi adaptată dacă este conștient că victima are în cercul ei social o persoană condamnată pentru omor, viol sau alte fapte grave.

C. PUNCT PRINCIPAL DE CONTACT

Fotografie din baza de imagini IJM.
Imagine cu actori.

Victima traficului de persoane are libertatea să interacționeze cu toți actorii implicați în cazul ei, însă un punct principal de contact este recomandat pentru a spori înțelegerea și încrederea victimei în modul în care cazul ei este gestionat și sprijinit.

Experiența International Justice Mission arată că existența unei persoane principale care să gestioneze relația cu victima și să o informeze și susțină pe aceasta în toate aspectele ce țin de asistența, reintegrarea și parcursul său în procesul penal duce la o colaborare mult mai bună și mai facilă cu autoritățile și la o calitate a mărturiilor și a dovezilor furnizate sporită. Principala punct de contact al victimei trebuie să fie într-un bun proces de comunicare și coordonare cu organele de urmărire penală pentru a obține rezultate în cazurile de trafic de persoane. În practica IJM au fost sesizate cazuri în care absența serviciilor de sprijin sau lipsa de conectare dintre persoanele care asistă victima și organele de urmărire penală au dus la rezultate slabe

în procesul de urmărire penală, uneori și în reintegrare. Acest punct principal de contact însă poate fi posibil doar dacă actorii operează în echipă multidisciplinară.

În prezent, în România, acest rol revine în mod informal personalului ANITP, însă în lipsa unei coordonări și comunicări între diferiți actori, procesul și relația cu victima este una fragmentată. Recomandarea IJM este ca acest rol să fie definit în mod formal, alături de existența echipelor multidisciplinare, și îndeplinit de către persoane care au pregătirea și experiența profesională necesară pentru a înțelege și gestiona complexitatea procesului de asistență a victimelor traficului de persoane, precum și parcursul lor în procesul penal. Uniformizarea acestei practici și a asigurarea resurselor optime, inclusiv umane, necesare pentru o bună coordonare a cazurilor de trafic de persoane la nivel național, vor conduce la rezultate de succes atât în justiție cât și în viața oamenilor care au trecut prin exploatare.

D. OFERIREA UNUI CONTINUUM DE ASISTENȚĂ ȘI SPRIJIN VICTIMELOR TRAFICULUI DE PERSOANE TRANSFRONTALIER

Caracterul transfrontalier al traficului de persoane nu îngreunează doar investigațiile și procedurile penale, ci duce de multe ori la situații în care victimele repatriate sau care se întorc în mod voluntar din țara în care au fost exploatare în România, nu sunt conectate cu servicii de asistență sau cu actori relevanți din domeniul combaterii traficului de persoane.

Aceste situații privesc victimele de drepturile lor, de sprijin, cresc șansa ca acestea să fie retrafficat și perpetuează impunitatea.

De aceea, International Justice Mission consideră oferirea unui continuum de asistență și sprijin victimelor traficului de persoane transfrontalier un element esențial în combaterea fenomenului la nivel european.

Un număr semnificativ din cazurile de trafic transfrontalier în care IJM a oferit asistență au fost cazuri care nu ar fi ajuns în fața instanței fără rețeaua de lucru pe care organizația a dezvoltat-o în Europa, atât în țări de origine, precum România, cât și în țări de destinație din Vest, precum Marea Britanie, Olanda sau Germania.

Datorită faptului că IJM a dezvoltat relații de cooperare cu organele de urmărire

penală din mai multe țări, precum și furnizori de servicii la nivel european și local, numeroase cazuri au fost referite către autoritățile competente.

International Justice Mission militează și depune eforturi ca serviciile de asistență să fie furnizate neîntrerupt pe parcursul repatrierii victimelor iar furnizorul de servicii din țara de origine să fie conectat cu victima chiar înainte ca aceasta să plece spre România.

De aceea, IJM recomandă cu tărie existența unui mecanism transnațional de identificare și referire care să asigure o colaborare transfrontalieră promptă între actorii relevanți din diferite țări pentru luarea măsurilor specifice de asistență, de sprijin și de integrare.

Astfel de procese, vor permite victimelor să își exercite drepturile și le vor oferi resursele necesare pentru a accesa un proces de recuperare și reintegrare.

Prin experiența sa practică, IJM poate atesta faptul că un continuum de asistență transfrontalier oferit victimelor traficului de persoane va duce la tragerea la răspundere a făptuitorilor și încetarea impunității.

The background of the image shows a courtroom. A large, ornate wooden bench with intricate carvings is visible. On the right side of the bench, the Romanian flag is displayed on a pole. The wall behind the bench is a solid, light-colored color. The text is overlaid on the left side of the image.

**VII. RECOMANDĂRI
PENTRU
CONSOLIDAREA
COMBATERII ȘI LUPTEI
ÎMPOTRIVA
TRAFICULUI DE
PERSOANE**

DINTE

JUDECATOR

A. PERSPECTIVE LEGISLATIVE

Perioada următoare constituie o bună oportunitate pentru autoritățile române să revizuiască, la modul comprehensiv, legislația relevantă în domeniul prevenirii și combaterii traficului de persoane. România este într-un punct în care a acumulat experiență, are implementate mecanisme specifice - DIICOT, ANITP, urmează o modificare importantă legislativă la nivel european de implementat și anume noua Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor²⁹. Aceste demersuri vor beneficia, totodată, de o implicare și mai puternică a puterii legiuitoare, având în vedere constituirea Comisiei speciale comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru combaterea traficului de persoane³⁰ la finalul anului 2023. Parcursul dezirabil pentru această inițiativă parlamentară ar fi permanentizarea comisiei o dată cu legislatura viitoare, pentru o întărire a eforturilor României în combaterea traficului de persoane.

Noile intervenții vor ține cont de reglementările existente la nivelul Uniunii Eu-

ropene³¹, precum și de standardele Consiliului Europei, atât la nivel de convenții, dar și de rapoartele de evaluare a modului de conformare de către state la standardele impuse de acestea³², alături de alte evaluări internaționale, precum cele de la nivelul ONU - de exemplu, în cadrul mecanismului „Universal Periodic Review”³³ sau globale cu referiri la România - „Raportul Global UNODC”³⁴, Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii - „Raportul cu privire la traficul de persoane” (TIP Report)³⁵ etc.

Cu această ocazie se va face o analiză a textelor legislative naționale care necesită modificări sau îmbunătățiri, dar se poate analiza și modul în care alte texte, relevante, pot fi modificate, astfel încât să răspundă nevoilor reale constatate de-a lungul timpului în practica judiciară. Aceste aspecte au fost captate, de altfel, și în proiectul noii strategii privind prevenirea și combaterea traficului de persoane³⁶, în termeni generali. În cele ce urmează punctăm, în mod specific, principalele linii de intervenție pe care International Justice Mission le consideră relevante în viitorul demers legislativ.

²⁹ https://home-affairs.ec.europa.eu/proposal-directive-preventing-and-combating-trafficking-human-beings-and-protecting-victims_en

³⁰ *Comisii parlamentare Senatul României*

³¹ 1. Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane, adoptată la 3 mai 2005, deschisă spre semnare și semnată de România la Varșovia la 16 mai 2005, ratificată prin Legea nr.300/2006;

2. Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia, precum și de înlocuire a Deciziei- cadru 2002/629/JAI a Consiliului.

3. Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei cadru 2001/220/JAI a Consiliului;

4. Strategia Europeană împotriva Traficului de Persoane 2021-2025.

³² 1. Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale, adoptată la Lanzarote la 25 octombrie 2007 și semnată de România la Lanzarote la 25 octombrie 2007, ratificată prin Legea nr.252/2010 și aspectele constatate de grupul său de onitorizare, disponibile la <https://rm.coe.int/compliance-report-concerning-recommendation-12-follow-up-given-by-part/1680a5e8f1>

2. Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane, adoptată la 3 mai 2005, deschisă spre semnare și semnată de România la Varșovia la 16 mai 2005, ratificată prin Legea nr.300/2006 și rapoartele Grupului GRETA 1680a2b0f8 (coe.int)

33 Considerat unul dintre cele mai importante instrumente ale Consiliului ONU pentru Drepturile Omului în promovarea și protejarea drepturilor omului la nivel global, evaluează statele în cicluri de evaluare, România fiind la a 4-a asemenea rundă. Universal Periodic Review - Romania | OHCHR

³⁴ Raportul UNODC din 2022 privind traficul de persoane, *Trafficking in Persons* (unodc.org), cu referiri la România disponibile la [Central_South-Eastern_Europe_2022.pdf](https://www.unodc.org/documents/trafficking-in-persons/2022/Central_South-Eastern_Europe_2022.pdf) (unodc.org)

³⁵ Romania - United States Department of State

³⁶ https://webapp.mai.gov.ro/frontend/documente_transparenta/642_1711725460_Strategie%62oSNITP%62o2027.03.24.pdf

1. ASPECTE DE ANALIZAT CU PRIVIRE LA CODUL PENAL

1.1. Încă de la adoptarea reglementărilor speciale privind traficul de persoane s-a pus problema graniței destul de fluide dintre încadrarea unor fapte la traficul de persoane (art. 210 CP) versus proxenetism (art. 213 CP). Aceasta problemă a încadrării este semnalată și în prezent. Au fost analizate diverse eventuale soluții legislative - de la includerea în infracțiunea de trafic de persoane sau de minori (art. 210 sau 211) a formei de proxenetism - exploatarea prin constrângere, în vederea determinării la începerea sau continuarea practicării prostituției și abrogarea corelativă a alin. (2) și (3) ale art. 213, până la impunerea aplicării normelor privind concursul de infracțiuni.

Dacă și în ce măsură este necesară o intervenție legislativă, va trebui analizat în continuare. De asemenea va trebui analizat și dacă nu cumva o reglare a practicii judiciare prin mecanismele clasice - recurs în interesul legii, discuții privind practica judiciară organizate în cadrul Institutului Național al Magistraturii (INM) ori în cadrul întâlnirilor de unificare a practicii judiciare la nivelul curților de apel sau al Ministerului Public, ar fi mai utilă.

1.2. Problema limitelor de pedeapsă a fost și ea ridicată. Unele texte au suferit intervenții legislative recente, dar, așa cum s-a arătat, acestea nu au avut o abordare holistică, au fost doar punctuale. Astfel, prin Legea nr. 217/2020³⁷ au fost efectuate unele intervenții cu privire la infracțiunea de trafic de minori și proxenetism, însă nu a fost analizat întreg capitolul pentru a se evalua plaja de sancțiuni în integralitate. Mai mult, prin aceeași intervenție

legislativă au crescut limitele minime ale pedepsei pentru unele infracțiuni sexuale - de exemplu a fost ridicată limita minimă a infracțiunii de viol în varianta tip de la 3 la 5 ani - art. 218 alin. (1), dar și în formele agravate - art. 218 alin. (3) de la 5 la 7 ani, sau pe alin. (4) - dacă fapta a avut ca urmare moartea victimei - de la 7 la 9, astfel încât nivelul pedepselor, corelat cândva, nu mai este menținut.

În practica judiciară a fost semnalată adesea problema privind menținerea unui anumit nivel al limitei minime pentru infracțiunile de trafic de persoane. Acest lucru permite instanțelor de judecată aplicarea unor sancțiuni cu suspendarea executării pedepsei, ceea ce nu s-a considerat a fi permis prin raportare la mesajul pe care toate autoritățile statului român ar trebui să-l dea în combaterea acestui fenomen grav. Mai nou, s-au formulat propuneri de creștere și a limitelor maxime, cu cel puțin 2 ani față de nivelul existent. Aceste demersuri de creștere a pedepselor sunt esențiale pentru descurajarea infracțiunilor de trafic de persoane și tragerea la răspundere a făptuitorilor.

1.3. Excluderea posibilității dispunerii suspendării executării pedepsei sub supraveghere, prin completarea, în acest sens, a art. 91 din Codul penal, este o nouă propunere legislativă care are în vedere, prin urmare, ca în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 209 - sclavia, art. 210 - traficul de persoane și art. 211 - traficul de minori, din Codul penal, sancțiunea să fie întotdeauna pedeapsa cu executarea închisorii. Astfel, se va regla practica instanțelor de judecată

³⁷ Legea nr. 217/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și pentru modificarea art. 223 alin. (2) din Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală

spre a se orienta spre sancțiuni mai aspre în combaterea acestui fenomen.

Desigur, la nivel general, se poate pune problema dacă o astfel de prevedere nu s-ar justifica și în cazul altor infracțiuni grave și chiar dacă o astfel de intervenție legislativă, care are un caracter relativ recent, precedentul fiind creat prin Legea nr. 213/2023 38 , este conformă cu normele constituționale, textele nebeneficiind, până la acest moment de un control specific al Curții Constituționale.

1.4. Problema aplicării corespunzătoare a normelor din Codul penal. Fără a constitui un aspect de interes legislativ, s-a semnalat din cazuistica International Justice Mission faptul că unele prevederi, utile, ale acestui cod, nu sunt aplicate decât în mică măsură sau deloc de către instanțele de judecată - de exemplu - art. 101 alin. (2) - măsurile de supraveghere și obligațiile care pot fi dispuse în cadrul eliberării condiționate dacă restul de pedeapsă

rămas neexecutat la data liberării este de doi ani sau mai mare, și anume lit. e) - condamnatul să nu comunice cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu participanții la săvârșirea infracțiunii sau cu alte persoane, stabilite de instanță, ori să nu se apropie de acestea.

1.5. Noi reglementări de drept substanțial
Va trebui avută în vedere, de exemplu, modificarea art. 182 CP, în sensul extinderii noțiunii de exploatare și în alte cazuri, de exemplu cazul căsătoriilor (ori a relațiilor asimilate) forțate, soluție legislativă conturată și la nivelul Uniunii Europene, prin propunerea de directivă de modificare a Directivei 2011/36/UE privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia³⁹ . Sunt și alte aspecte conturate de specificul național, care merită atenție în analizele viitoare, de exemplu exploatarea prin obligarea la săvârșirea de contravenții, căsătoriile forțate, adopțiile ilegale, mamele surrogat.

³⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0732&from=EN%20>.

2. ASPECTE DE ANALIZAT CU PRIVIRE LA CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ

Sunt multe instituții în acest cod care, dacă ar fi îmbunătățite, ar determina o creștere, după caz, a celerității sau eficienței procedurilor judiciare ori, mai specific, a conformității procedurilor din cauzele penale cu standardele europene și internaționale în materia protecției victimelor. Desigur, intervențiile în acest cod nu pot viza exclusiv cauzele de trafic de persoane, ele vor viza toate dosarele penale, indiferent de obiectul acestora.

2.1. Unele propuneri au vizat intervenții mai ample, conceptuale, cum ar fi eficientizarea procedurii de cameră preliminară, avându-se în vedere că, urmare multiplexelor intervenții și interpretări ale Curții Constituționale a României (CCR), ea s-a îndepărtat masiv de la scopul inițial pentru care a fost reglementată, cu caracter de noutate în cod, și anume acela de constitui o etapă relativ scurtă, în debutul judecării, de verificare a legalității trimiterii în judecată, principala menire fiind aceea de pregătire a cauzei pentru judecată, de filtru al soluționării acțiunii penale⁴⁰. Revine legiuitorului să analizeze dacă această instituție poate suferi modificări în sensul eficientizării și, mai ales, scurtării duratei. Durata inițială a camerei preliminare era raportată la modul cum era reglementată inițial, prin deciziile CCR, însă, procedura s-a schimbat, trebuie efectuată în prezența sau cu citarea participanților, astfel încât de multe ori termenul, de recomandare, de 60 de zile, este cu mult depășit. Asta face ca perioada în care o victimă își caută dreptatea în justiție să crească foarte mult, uneori cu până la doi, trei sau chiar patru ani, lucru ce contribuie și la percepția de

„tergiversare” a procesului de justiție și uneori chiar descurajează victimele să continue lupta pentru dreptate.

2.2. Comunicarea rechizitoriului către victime a fost propusă în condițiile în care cazuistica a dovedit că victimele traficului de persoane sau de minori au de regulă posibilități reduse de a consulta sau fotocopia dosarul. Comunicarea din oficiu ar crește standardele privind sprijinirea victimelor în cadrul procedurilor penale. Se propune, astfel, o intervenție legislativă specifică pe art. 329 Codul de Procedură Penală - actul de sesizare a instanței, respectiv art. 344 - măsurile premergătoare în procedura de cameră preliminară, astfel încât copii certificate ale rechizitoriului sau ale formei sale traduse pentru cei care nu cunosc limba română, să fie comunicate și victimelor. Propunerea trebuie analizată în profunzime - este cazul transmiterii de copii tuturor victimelor sau doar celor care își doresc acest lucru, dacă se transmit victimelor, ca subiecți procesuali principali, de ce nu și celorlalte părți ale procesului penal - partea civilă și partea responsabilă civilmente, etc.

2.3. Intervenții legislative pentru accelerarea procedurilor și scăderea duratei medii de judecare a cauzelor privind traficul de persoane, respectiv traficul de minori au fost propuse deoarece cazuistica reflectă o durată de 2-3 ani pentru faza de urmărire penală și încă pe atât pentru faza de judecată.

Desigur, o astfel de intervenție presupune o analiză a tuturor etapelor procesuale

40 I. Kuglay în Codul de procedură penală, comentariu pe articole, Ediția 2, Editura CH Beck, 2017, pg.1413-1416.

(durează mai mult procedura în faza de urmărire penală? de judecată în primă instanță? în căile de atac?) și a mecanismelor existente de accelerare (de ex. instituția contestației privind durata procesului penal - art.488 1, se aplică aceasta în practică? determină aceasta accelerarea procedurilor?), respectiv a textelor privind elementele de extraneitate, știut fiind faptul că procedurile ce necesită cooperare judiciară internațională în materie penală sunt de durată, iar multe din dosarele de trafic au această componentă. Analiza va arată ce anume poate fi îmbunătățit.

2.4. Audierea victimelor. Cazuistica International Justice Mission reflectă faptul că de foarte multe ori victimele traficului de persoane, fie minore, fie adulte, sunt reaudiate excesiv de către organele judiciare, fără a se face aplicare reală a textelor din Codul de Procedură Penală. Acestea prevăd că reaudierea persoanei vătămate se face numai dacă acest lucru este strict necesar pentru desfășurarea procesului penal. Implementarea și consolidarea unei abordări multidisciplinare ar putea reduce semnificativ numărul de interacțiuni și declarații necesare care ar putea duce la retraumatizare.

De asemenea, se constată o neexercitare a rolului activ din partea organelor judiciare în această materie - sunt situații în care, dacă se solicită de către avocatul victimei, se dispune încuviințarea audierii victimei în cameră separată, prin video-conferință, însă această procedură nu este pusă, de regulă, în discuție, din oficiu, de procuror sau de instanță. Victima nu este întrebată dacă dorește să apeleze la acest mecanism, rămânând exclusiv la inițiativa apărării victimei să fie solicitată. Au existat, de altfel, și situații în care, deși avocatul a solicitat, procurorul de ședință s-a opus.

Un pas important este adoptarea recentă, prin Legea nr. 217/2023, a unor texte dedi-

cate, acestea concentrându-se mai mult pe modul în care are loc audierea victimelor, pe utilizarea mijloacelor speciale de audiere și pe audierea victimelor minore. Acestea au menirea de a determina, chiar și indirect, evitarea reaudierii excesive, chiar dacă nu au fost consolidate toate textele care exprimă expres în Codul de Procedură Penală acest concept.

Prin urmare, este de analizat dacă se impune o intervenție legislativă pentru consolidarea acestui text ori a altora relevante din Codul de Procedură Penală (art. 81, art. 127 lit. d), art. 130) ori pentru a se conferi posibilitatea, pentru cazul în care este încuviințată reaudierea, efectuării acesteia numai cu privire la aspectele esențiale sau care necesită în continuare clarificări, și nu cu privire la toate aspectele cauzei. De asemenea trebuie avut în vedere dacă este suficientă o mai mare conștientizare a organelor judiciare cu privire la scopul și efectele acelor texte care vizează împiedicarea revictimizării în procedurile penale.

2.5. Informarea victimelor cu privire la punerea în libertate a inculpatului sau condamnatului.

Textele Codului de Procedură Penală, dar și unele din legile de executare a pedepselor, au transpus această instituție, ca formă de conformare de către statul român unui standard european în materie, mai specific, cuprins în art. 6 alin. (5) și (6) din Directiva 2012/29/UE.

În practică, două tipuri de probleme au fost semnalate - fie această informare nu se realizează sau nu cu celeritate, în cadrul procedurilor naționale, fie, în cazul liberării din locuri de detenție din străinătate, această informare nu mai are loc, mai ales când statele respective nu fac parte din Uniunea Europeană și nu au, prin urmare, această obligație de conformare impusă la nivel unional. Recent, prin Legea nr. 273/2023 s-a efectuat o intervenție legis-

lativă importantă, în sensul introducerii dreptului persoanei vătămate (victima) de a fi informată cu celeritate despre faptul că persoana privată de libertate (traficant/ă) este eliberată sau a evadat din detenție, precum și cu privire la orice măsuri relevante adoptate pentru protecția sa în caz de eliberare sau evadare a autorului infracțiunii (art. 81 alin. 1 lit. a CPP).

Prin urmare, este de analizat ce anume și dacă se impune în continuare o intervenție legislativă cu privire la celelalte texte specifice care fac referire la acest aspect din Codul de Procedură Penală (art. 111 alin. 5 - modul de audiere a persoanei vătămate, art. 404 alin. 6 - conținutul dispozitivului, art. 230 alin. 5 - mandatul de arestare preventivă) sau din legi speciale (art. 53- punerea în libertate din Legea nr. 254/2013, art. 4 - informarea victimelor infracțiunilor, din Legea nr.111/2004).

De asemenea, ar trebui identificate soluții care să permită anunțarea de către autoritățile române a victimelor de pe teritoriul României atunci când condamnați sau arestați preventiv în străinătate sunt eliberați și este posibil să se întoarcă în țară. În acest sens, ar trebui analizate textele privind cooperarea judiciară în materie penală - Legea nr. 302/2004, privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, precum și actele normative speciale care reglementează cooperarea la nivelul organelor de poliție, respectiv autoritățile penitenciare.

2.6. Asistarea victimelor pe durata procesului penal. Amenințarea avocaților victimelor. Cazuistica reflectă dese situații de amenințări indirecte, prin simpla prezență în număr mare sau așteptarea la comun a începerii ședinței de judecată a unui număr impresionant de susținători ai inculpaților. În contrapartidă, victimele sunt de cele

mai multe ori neasistate, se află singure sau cu puțini apropiați în perimetrul sălii de judecată și pot fi intimidare, amenințate cu ușurință.

Modificările recente la Codul de Procedură Penală prin Legea nr. 273/2024 oferă posibilitatea declarării ședințelor ca nepublice, alături de posibilitatea audierii prin mijloace tehnice de audiere la distanță - texte de natură a determina, indirect, o reducere a acestui tipar, câtă vreme vor fi aplicate corespunzător de către organele judiciare. Este de analizat în continuare în ce măsură mai sunt necesare alte texte în același sens. Astfel, deși nereglementat în cod, apreciem că necesitatea dispunerii de măsuri specifice de protecție sau de audiere în condiții speciale, impune acordarea unui termen corespunzător sau fixarea datei și orei audierii de către instanță după o analiză aprofundată a nevoilor victimei și după o consultare cu apărarea, respectiv cu specialiștii implicați - de exemplu dacă victima este persoană cu dizabilități, supusă unui tratament medical, în ce moment al zilei este oportuna audierea, dacă victima este minoră și trebuie însoțită de un psiholog specializat cu care a creat deja o legătură de încredere sau specialistul ANITP, la ce dată aceasta ar putea fi disponibil, etc. Alte situații, des întâlnite, sunt acelea de amenințare a avocaților victimelor, acesta reclamând o analiză atentă a cadrului legislativ care permite protecție inclusiv pentru aceștia⁴¹.

2.7. Proceduri de citare. Anonimizarea informațiilor. Cazuistica a reclamat situații în care citarea victimelor se face prin afișare, prin aplicarea, de regulă, a procedurilor clasice. Acest lucru face ca identitatea victimelor să fie cunoscută public și este reprezentată un pericol pentru acestea. Nu există, la acest moment o reglementare care să permită atât îndeplinirea riguroasă a procedurii de citare, cât și menținerea

⁴¹ Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat

caracterului confidențialității domiciliului victimei - de exemplu, citarea prin ANITP sau exclusiv prin avocat. Nu sunt avute în vedere și alte modalități, mai convenabile și sigure pentru victime, de înștiințare, precum comunicarea prin mijloace electronice.

De-a lungul activității în România, International Justice Mission a semnalat inclusiv situații în care, deși persoana vătămată își alege domiciliul procesual la adresa cabinetului avocatului care o asistă încă din faza de urmărire penală, nu este citată la respectiva adresă sau este citată și la adresa ei și la avocat. Acest lucru reflectă o regretabilă ignorare din partea instanțelor a vulnerabilității persoanelor care sunt victime ale traficului.

Există, de asemenea, cazuri în care, dacă victima, din diverse motive, unele obiective, nu mai domiciliază la adresa notificată, procedura se consideră îndeplinită în continuare fără ca organele judiciare să verifice dacă, în fapt, victima mai locuiește la adresa respectivă. Acest aspect afectează puternic bunul mers al procedurilor judiciare.

Mai mult, cazuistica a semnalat situații extrem de grave, de permitere a intimidării victimelor, tocmai prin nedispunerea de măsuri specifice și simpla aplicare a normelor de drept comun. Astfel, victimele, în calitatea lor de persoane vătămate sau părți civile în procesul penal, sunt citate inclusiv cu mandat de aducere în cazul în care nu s-au prezentat urmare a citării clasice. Au existat inclusiv cazuri în care victimele au fost aduse cu jandarmi sau lăsate să aștepte pe holul instanțelor, nesupravegheate. Mai mult, au fost semnalate de către IJM și situații când victimele, intimidare, și-au schimbat declarația și atragem atenția că abordarea organelor judiciare ar trebui să se concentreze pe aspecte ce țin de capacitatea victimelor de cooperare pentru a evita tergiversarea procedurală a dosarelor de către inculpați.

Apreciem că citarea victimelor traficului de

persoane trebuie să fie efectuată în condiții diferite de cele de drept comun, inclusiv cu informarea prealabilă a faptului că pot solicita măsuri de protecție.

Acestea pot merge de la audierea prin mijloace audio-video, până la posibilitatea de a fi însoțite, pe durata întregii proceduri, inclusiv perioadele de așteptare, de un organ al statului, dacă acest lucru este necesar, nu numai de către o persoană de încredere.

În ceea ce privește anonimizarea, acest aspect este posibil în prezent pentru victimele care au calitatea de persoană vătămată, însă nu și pentru victimele constituite părți civile, decât la solicitarea expresă ulterioară. Dar este posibil să fie prea târziu. Obligația de a respecta viața privată și demnitatea victimei trebuie urmată pe întreaga durată a procedurii și trebuie să aibă un caracter de continuitate. În mod similar, și pentru victimele care participă în proceduri în calitate de martori.

Suportând consecințele unei aplicări punctuale și necoroborate a grijii legiuitorului pentru protejarea victimei, victimele se află în situația, uneori, de a-și regăsi numele în ECRIS (sistemul european de informații privind cazierul judiciar) atunci când sunt constituite și părți civile, pe motiv că personalul auxiliar nu este instruit corespunzător sau pentru că sistemul/programul nu permite. Mai mult, sunt situații în care numele victimelor apar pe portalul instanțelor în cuprinsul dispozitivelor hotărârilor de schimbare a măsurilor preventive - de exemplu apare mențiunea: "să nu se apropie și să nu ia legătura cu persoana vătămată (nume și prenume) și cu martorii (nume și prenume)".

Astfel de erori grave apar inclusiv în faza de urmărire penală, cu grave consecințe asupra victimelor, la modul specific, dar și asupra actului de justiție, la modul general, față de care cei chemați să completeze informația în sistem (în special personal auxiliar) par să nu fie diligenți.

3. MODIFICĂRI LEGISLATIVE TERȚIARE.

O serie de alte nevoi semnalate în practică, impun modificări legislative aferente modului de desfășurare a procedurilor judiciare, acestea fiind de nivel terțiar, precum:

- **Utilizarea spațiilor specifice audierii victimelor;**
- **Adaptarea comportamentului organelor judiciare la vulnerabilitățile victimelor copii sau persoane cu dizabilități;**
- **Eficientizarea asistenței judiciare acordate de către avocații din oficiu;**
- **Asigurarea și decontarea transportului și, dacă este cazul, a cazării victimelor chemate să participe la diverse proceduri judiciare în fața organelor de parchet sau a instanțelor de judecată;**
- **Apelarea la mediatori culturali - în dialogul organelor judiciare cu victime aparținând unor culturi străine, mai ales pentru faza de urmărire penală, sau a unor facilitatori pentru justiție în dialogul organelor judiciare cu persoanele cu dizabilități mentale, de exemplu.**

În mod evident, intervențiile legislative nu-și vor atinge scopul dacă pregătirea profesioniștilor chemați a le aplica, atât magistrații și polițiștii, cât și personalul auxiliar, de exemplu grefierii sau alte categorii de profesioniști chemați să sprijine actul de justiție (traducători, interpreți), nu va fi una corespunzătoare, specifică.

4. ASPECTE DE ANALIZAT CU PRIVIRE LA ALTE REGLEMENTĂRI SPECIALE

4.1. Pot exista și alte instituții de drept penal sau procesual-penal care să necesite intervenții, urmare a implementării unor soluții noi, care să răspundă unor provocări specifice, semnalate de practică. De exemplu, dacă se va constata că modul în care intervenția în plan administrativ este de natură a afecta investigațiile penale, în cazuri precum cerșetoria ori prostituția, se poate avea în vedere crearea unei instituții de excludere, pentru victimele traficului de persoane sau de minori, a răspunderii contravenționale deja stabilite.

4.2. Transpunerea noii directive și analiza comprehensivă a întregului cadru normativ relevant va presupune, cu certitudine intervenții specifice cel puțin pentru următoarele acte normative:

- **Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane;**
- **Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România;**
- **Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 78 /2016 pentru organizarea și funcționarea Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism.**

4.3. O intervenție distinctă asupra Legii nr. 211/2004 este necesară atât din considerente semnalate pe plan intern, cât și din nevoia de adaptare la actualele sau viitoarele standarde europene., O astfel de intervenție ar trebui să vizeze cel puțin abordarea unor aspecte precum: modul în care sunt efectiv informate și asistate victimele, oferirea de asistență victimelor străine, modul de acordare și punere în executare a daunelor pentru victime, modul în care are loc accesul la asistență juridică gratuită și cum se acordă compensațiile, extinderea categoriilor de victime îndreptățite a primi sprijin, pentru a fi incluse și victimele proxenetismului, dar și părinții victimelor minore, etc. Cu titlu de exemplu, semnalăm situații în care, în același dosar, victimele traficului de persoane erau asistate

de avocat, însă cele ale infracțiunii de proxenetism, varianta agravantă, nu beneficiau de avocat din oficiu. Există și în prezent norme în Codul de Procedură Penală care permit organului judiciar, dacă acesta apreciază că persoana vătămată nu poate să își facă singură apărarea, să dispună asistarea prin avocat din oficiu, însă organele judiciare apelează prea puțin, spre deloc, la acestea. În acest context poate fi utilă impunerea, de către legiuitor, a unei abordări unitare față de victime aflate în situații relativ similare. Modificarea cadrului normativ privind protecția victimelor va trebui să fie evaluată în contextul mai larg al identificării unui mecanism previzibil și stabil de sprijinire a ONG-urilor de profil în România. Desigur, semnificative progrese față de situația anterioară s-au înregistrat prin crearea ANABI și conferirea în competența sa 42 a „Mecanismului național de susținere a prevenirii criminalității” în componenta sa privind protecția victimelor infracțiunilor, Programul anual pentru acordarea de finanțări nerambursabile activităților nonprofit de interes general - „Sprijin pentru victime și comunitate. Infracții plătesc”, este de un real folos. Este necesară, însă, conturarea unui mecanism care să beneficieze constant de fonduri, prin care ONG-urile care asistă victimele traficului de persoane sau de minori să-și poată construi programe pe termen mediu și lung în acest domeniu.

4.4. Nu în ultimul rând, este necesară consolidarea Agenției Naționale Împotriva Traficului de Persoane (ANITP), prin intervenție substanțială asupra normelor sale de organizare și funcționare, Agenția fiind reglementată prin Hotărârea Guvernului nr. 460/2011 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale Împotriva Traficului de Persoane. ANITP este liantul tuturor structurilor implicate în prevenirea și combaterea traficului de persoane, rolul său fiind esențial în relație cu victimele, cu sistemul de justiție și cu societatea românească și europeană în ansamblu.

B. PERSPECTIVE ADMINISTRATIVE

International Justice Mission consideră că, pentru efecte măsurabile, pe lângă aspectele legislative menționate anterior, ar fi oportună dezvoltarea unui pachet multilateral de măsuri care să îmbunătățească performanța sistemului și să asigure resurse umane adecvate, atât ca număr, cât și ca pregătire a specialiștilor implicați în combaterea traficului de persoane. Principalele linii de intervenție identificate de International Justice Mission sunt prezentate în continuare.

1. Asigurarea unei resurse umane adecvate

Efectele demografice din ultimele decenii, precum scăderea natalității și emigrarea au afectat în mod sistemic România, și au dus la o scădere a forței de muncă existente.

Acest lucru este cu atât mai vizibil în deficitul de personal din sistemul de justiție și poliție, care, coroborat cu procedurile complexe și natura dificilă a muncii de combatere, dar și numărul mare de persoane care se pensionează au un efect considerabil asupra capacității României de a duce la îndeplinire procesul de justiție pentru toate victimele traficului de persoane.

Întrucât ritmul de școlarizare și integrare a noilor absolvenți, precum și specializarea polițiștilor și procurorilor de crimă organizată în combaterea traficului de persoane este un proces îndelungat, este necesară identificarea de soluții atât pentru a atrage și impulsiona potențialii candidați să ocupe aceste poziții, cât și pentru a-i determina să rămână.

Departamentele care gestionează cazurile de trafic de persoane au nevoie de un personal suficient, adaptat și actualizat la nivelul fenomenului infracțional și al nevoilor victimelor, pentru a trata solid și la timp toate potențialele cazuri de trafic de persoane. Acest lucru se traduce prin nev-

oia de prioritizare a ocupării acestor poziții, creșterea numărului de resurse dedicate combaterii traficului de persoane, dar și prin măsuri de retenție a specialiștilor.

Diverse strategii precum dezvoltarea unui proces puternic de inducție, promovarea posibilităților de dezvoltare profesională, oferirea de stimulente, îmbunătățirea abilităților de leadership sau motivarea personalului care îndeplinește condițiile de pensionare să își continue activitatea (prin alocarea a mai puține dosare, implicarea lor în roluri de mentorare și instruire etc.), pot fi măsuri esențiale pentru capacitatea instituțiilor de a preveni fluctuația personalului.

2. Asigurarea unui nivel adecvat de pregătire profesională

2.1. Formarea inițială

Pentru o mai bună identificare a victimelor traficului de persoane, este necesară o pregătire inițială, care să cuprindă indicatorii traficului de persoane și modalitățile de referire, pentru toate categoriile profesionale care ar putea interacționa cu potențiale victime - aceștia pot fi asistenți sociali din primării și DGASPC, educatori, inspectori de muncă, consilierii școlari, profesori, inspectori de imigrație, poliția de frontieră etc. Mai mult, se recomandă o prioritizare a formării agenților de poliție în ceea ce privește modul de interacțiune cu potențialele victime și fenomenul infracțional întrucât aceștia sunt esențiali pentru detectarea inițială și referirea către structurile specializate.

2.2. Dezvoltarea continuă

Categoriile profesionale care interacționează cu victimele traficului de persoane și participă în diverse momente și cu diferite competențe în desfășurarea actului de justiție, dar și în procesul de consiliere și reintegrare a victimelor, au nevoie de

formări specializate în ceea ce privește trauma, interacțiunea cu victima și modele practice de lucru în situații de criză. Pregătirea trebuie bineînțeles adaptată rolurilor și funcțiilor specialiștii, însă aceste formări profesionale trebuie să aibă un caracter instituțional și continuu, având buget suficient alocat în fiecare an. Instituțiilor pot lua în considerare și dezvoltarea unor departamente dedicate de formare sau crearea unor instrumente de formare și dezvoltare profesională în sistem hibrid, având o parte din componente disponibile online și / sau video, însă fundamental este să fie axate pe dezvoltarea de competențe specifice combaterii traficului de persoane și lucrului cu victimele, nu doar pe acumularea de informații.

Printre nevoile identificate recent în colaborare cu actorii din sistemul de justiție se numără:

- **Formarea pentru polițiști specializați în combaterea traficului de persoane cu privire la efectele traumei, audierea victimelor și a martorilor, investigații online din surse deschise, mecanisme de cooperare internațională și investigații financiare;**
- **Formare pentru procurori DIICOT cu privire la efectele traumei, audierea victimelor și a martorilor, mecanisme de cooperare internațională, investigații financiare și de spălarea banilor (inclusiv prin criptomonede) și confiscarea extinsă;**
- **Formare pentru procurori din alte structuri de parchet, altele decât DIICOT cu privire la efectele traumei, legislația cu privire la traficul de persoane, competențele partajate și**

legile special referitoare la victimele traficului de persoane și ale victimelor infracțiunilor;

- **Formare pentru judecători, în special judecătorii din cadrul secțiilor penale ale tribunalelor și curților de apel, cu privire la efectele traumei și măsurile speciale de protecție oferite victimelor infracțiunilor și victimelor traficului de persoane, despre daune și compensații acordate victimelor.**

Pentru o practică profesională unitară, este important ca specialiștii din domeniul justiției să aibă standarde comune în ceea ce privește dezvoltarea continuă și modul de lucru în cazurile de trafic de persoane.

2.3. Consilierea profesională

Dezvoltarea competențelor actorilor din sistemul de justiție, precum și a celorlalți specialiști din zona anti-trafic trebuie gândit ca un proces continuu, mai degrabă decât formări izolate care au loc la distanță mare de timp. Așa cum arată cercetările, învățarea în rândul adulților are loc în practică, prin experiențe concrete. Așadar, este oportună dezvoltarea unor planuri de mentorat, organizarea de sesiuni de schimb de bune practici, cât și training intersectorial și multidisciplinar. Aceste nevoi de capacitate ar putea fi deservite inclusiv folosind experiența specialiștilor care se apropie sau au ajuns la vârsta pensionării, măsuri ce vor contribui atât la dezvoltarea resursei umane, cât și la retenția de personal și stimularea dezvoltarea specialiștilor.

2.4. Consilierea psihologică

O barieră profesională nu foarte des abordată în spațiul public, dar prezentă în rândul specialiștilor care lucrează în combaterea traficului de persoane, este cea a traumei vicariante sau secundare. Muncă de combatere a traficului de persoane conduce la un

uz emoțional pronunțat, mai ales când nu se iau măsuri de gestionare a efectelor expunerii constante la trauma altor persoane asupra sinelui, situații cu care se confruntă specialiștii care lucrează cu victimele traficului de persoane. Mai mult, este un mediu de risc, unde se primesc amenințări, iar intensitatea muncii duce periodic la o solicitare excesivă (burnout) a celor care lucrează în acest domeniu. Este important ca persoanele din cadrul serviciilor specializate de combatere a criminalității organizate, mai ales cei care lucrează cu persoane traumatizate, să aibă acces la consiliere psihologică și să fie încurajați și susținuți să o acceseze.

3. Descurajarea traficului de persoane și creșterea încrederii populației în sistemul de justiție

Descurajarea traficului de persoane trebuie realizată atât prin combatere, cât și prin avertizarea potențialii infractori cu privire a consecințele pe care le vor suferi dacă aleg să comită această infracțiune. Atunci când traficanții se tem că vor fi condamnați, plasați în închisoare, iar banii pe care i-au obținut vor fi confiscați, aceștia vor fi descurajați să continue să exploateze alte persoane. De aceea, pentru descurajarea fenomenului se recomandă o comunicare publică susținută a cazurile de succes, în care vinovații au fost condamnați și trași la răspundere prin privarea de libertate și confiscarea produselor infracțiunii. Aceste tipuri de campanii și comunicări susținute din partea instituțiilor sistemului de justiție, nu doar vor descuraja fenomenul, ci vor crește încrederea populației în posibilitatea de a obține dreptate.

Încrederea în sistemul de justiție este deosebit de importantă pentru victimele traficului de persoane. Acestea deseori ezită să sesizeze poliția cu privire la abuzurile pe care le suferă din frica de a nu fi pedepsite, din frica de stigmatizare socială, pentru că nu își cunosc drepturile, dar și pentru că nu au încredere că se li va face dreptate.

Poveștile de succes dau speranță victimelor, dar aceste povești trebuie să ajungă la ele și trebuie spuse în spațiul public într-un mod etic, nu senzationalist, și folosind un limbaj accesibil pentru publicul larg. Tehnologia modernă ne oferă oportunități în acest sens, fiind posibilă crearea și diseminarea unor tipuri de mesaje sau campanii de prevenție targetate pe zone geografice și grupuri demografice specifice. Altfel spus, campaniile și materialele de informare și prevenție trebuie gândite având întotdeauna în minte cetățeanul și așteptările sale privind justiția.

În mod similar, grupurile vulnerabile și potențialii traficanți trebuie să perceapă traficul de persoane ca fiind o activitate periculoasă prin prisma potențialului mare de a fi prinși și pedepsiți. Experiența International Justice Mission pe plan global arată că rezultatele bune de combatere trebuie însoțite de o comunicare eficientă, relevantă, atractivă pentru public și contextualizată pentru a aduce rezultate la nivel comunitar și a crește încrederea populației în justiție.

4. Asistență legală specializată

Avocații persoanelor vătămate sunt profesioniștii care reprezintă victima în instanță, cer compensații și ridică problema respectării drepturilor pe parcursul audierilor și a

întregului proces. Având în vedere natura complexă a cauzelor de trafic de persoane, traumele prin care victimele au trecut și modul în care le afectează viața după ieșirea din exploatare, precum și existența unor legi speciale (678/2001 și 211/2004), este deosebit de important ca repartizarea avocaților din oficiu care să reprezinte victimele în instanță să fie făcută cu prioritate pentru cei care au pregătire specifică în domeniu sau experiență recentă în astfel de cazuri. Deși discuții cu Uniunea Națională a Barourilor din România au avut loc în ultimii ani, nu există în prezent un sistem care să faciliteze acest lucru.

Întrucât informațiile despre măsurile de protecție și asistență, diferitele opțiuni deschise victimei, precum și și consilierea legală cu privire la diferitele forme posibile de despăgubire juridică, modul în care funcționează sistemul de drept penal (inclusiv consecințele unei anchete sau proces, durata acestuia îndatoririle martorilor etc.) permit victimelor să facă o alegere în cunoștință de cauză, este esențial a se identifica căi pentru ca avocații din oficiu care reprezintă victimele în instanță să fie persoane care au experiență sau pregătire specifică în domeniu.

5. Consolidarea serviciilor pentru victime

Victimele traficului de persoane au nevoie de servicii specializate atât în regim de urgență cât și pe termen mediu și lung, iar serviciile pentru victimele infracțiunilor și pentru victimele traficului de persoane din cadrul Direcțiilor General de Asistență Socială și Protecție a Copiilor (DGASPC), dar și serviciile operate de societatea civilă trebuie consolidate.

Crearea unui sistem de finanțare a serviciilor private oferite victimelor traficului de persoane pentru a compensa lipsa actuală în oferta autorităților statului este necesară. În acest sens, externalizarea când este nevoie

și consolidarea expertizei din DGASPC-uri prin asigurarea de fonduri pentru recrutarea și dezvoltarea continuă a profesioniștilor din domeniu sunt soluții care pot contribui la îmbunătățirea serviciilor acordate victimelor.

Concomitent, este necesară dezvoltarea unei rețele de profesioniști în domeniul consilierii psihologice și psihoterapiei care să poată oferi servicii de calitate victimelor. Toate serviciile trebuie furnizate în manieră integrată și coordonate de un specialist care să lucreze în echipă multidisciplinară pentru rezultate cât mai bune.

6. Consolidarea eforturilor de confiscare și indisponibilizare a veniturilor și bunurilor obținute ilegal

Investigațiile financiare sunt importante pentru a dovedi comiterea de infracțiuni în domeniul traficului de persoane, însă sunt esențiale pentru identificarea produsului infracțional și indisponibilizarea și confiscarea acestuia în cadrul procesului penal. Astfel de măsuri, nu doar descurajează traficul de persoane, ci permit valorificarea și reutilizarea socială a acestor bunurilor și valorilor confiscate.

Consolidarea capacității de confiscare și valorificare va permite statului român să investească mai multe fonduri în combaterea traficului de persoane, în reducerea vulnerabilităților și în asistența victimelor traficului de persoane. O abordare puternică a recuperării activelor provenite din infracțiuni poate chiar oferi posibilitatea înființării unui fond de compensații pentru victime care poate garanta ca daunele sau compensațiile câștigate în instanță intră în posesia victimelor.

7. Îmbunătățirea colectării de date

Monitorizarea și evaluarea realizată prin intermediul colectării sistematice de date este esențială pentru a oferi instituțiilor și factorilor de decizie informații relevante pentru

a înțelege cum o intervenție evoluează în timp, cât de eficient este ea implementată și dacă există decalaje între rezultatele planificate și cele atinse. Un cadru bine definit de monitorizare și evaluare contribuie la planificarea și luarea deciziilor operaționale, oferă dovezi pentru măsurarea impactului și consolidează responsabilitatea legată de utilizarea resurselor. Mai mult, evaluările intermediare, realizate în timpul perioadei de implementare, pot fi utile pentru a proiecta următorul ciclu de inițiative sau planuri de acțiune, evitând crearea decalajelor între ciclurile de politici publice.

Traficul de persoane este un fenomen dinamic, cu schimbări în ultimii ani în ceea ce privește profilul victimelor, a modurilor de operare a traficanților (ex. folosirea mediului online) și necesită un răspuns agil. De aceea, recomandăm susținerea eforturilor pentru o colectare mai bună de date cu privire la întregul proces de investigare, anchetare și asistare în cazurile de trafic de persoane, cât și integrarea diferitelor sisteme de colectare de date pentru o înțelegere cât mai corectă a fenomenului, a capacității statului de intervenție cu scopul de a informa deciziile de politici publice.

Fotografie din baza de imagini IJM.
Imagine cu actori.

În încheiere vrem să subliniem din nou angajamentul International Justice Mission de a continua buna colaborare cu instituțiile statului Român și partenerii din societatea civilă pentru a sprijini progrese în punctele menționate mai sus. Metodologia noastră implică acumularea de experiență directă din asistarea victimelor și a sistemului de justiție în cazuri penale pentru a veni cu astfel de recomandări.

Scopul este de a produce o schimbare sistemică și de a prezenta factorilor de decizie nevoile și experiența celor care lucrează în acest domeniu de mult timp, pentru a ne asigura că ei au instrumentele necesare pentru o eficiență sporită. Credem că adoptarea cu succes a recomandărilor din acest document pot produce o schimbare sistemică pozitivă semnificativă.

În contextul aprobării în curând a noii Strategii Naționale Împotriva Traficului de Persoane 2024- 2028, și a Planului Național de Acțiune 2024-2026, ne exprimăm încrederea că obiectivele vor primi atenția și finanțarea necesară pentru ca rezultatele să fie pe măsură. Totodată, ne manifestăm disponibilitatea de a facilita schimbul de bune practici prin parteneriatele internaționale construite de-a lungul anilor și de sprijinire a inițiativelor ce pot avansa lupta împotriva traficului de persoane precum și expertiză acolo unde va fi necesar.

Suntem încrezători în parteneriatul și rezultatele ce vor fi obținute printr-o muncă susținută, constructivă și colaborativă împreună cu Cabinetul Prim Ministrului, Ministerul Justiției, Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, Direcția de Combatere a Criminalității Organizate din cadrul Poliției Române, Agenția Națională împotriva Traficului de Persoane, Institutul Național al Magistraturii, Agenția Națională de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, precum și celelalte instituții relevante și societatea civilă.

*Finanțat de către Guvernul Statelor Unite ale Americii.
Acest raport a fost finanțat printr-un grant oferit de către Departamentul
de Stat al Statelor Unite. Opiniile, constatările și concluziile prezentate aici
sunt ale autorilor și nu le reflectă neapărat pe cele ale Departamentului de
Stat al Statelor Unite.*

VOCI PENTRU DREPTATE

Consolidarea răspunsului proactiv
al justiției penale la traficul de persoane
din România

Ne găsiți și pe www.ijm.org/romania

IJM

